

BELÇİKA HUKUKUNDA GERÇEK KİŞİLERİN ADININ BELİRLENMESİ VE DEĞİŞTİRİLMESİNE UYGULANACAK HUKUK VE TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN BAZI ÖNERİLER^(*)

Dr. Öğr. Üyesi **Esra TEKİN^(**)**

Öz

Son yıllarda, uluslararası etkileşimlerin artması, göç, insan haklarıyla ilgili özel gereklilikler ve Avrupa entegrasyonu ile birlikte, milletlerarası özel hukuk büyük ölçüde evrilmiştir. Bu sebeple, Avrupa Birliği'ne üye devletlerin milletlerarası özel hukuka ilişkin kuralları uyumlaştırılmıştır. Ancak kişiyi toplumda temsil eden ad, bu uyumlaştırmanın dışında bırakılmıştır. Gerçekten de ne 1259/2010 sayılı ve 20 Aralık 2010 tarihli *Boşanma ve Ayrılığa Uygulanacak Hukuk Alanında Güçlendirilmiş İşbirliğinin Uygulanmasına İlişkin Avrupa Birliği Konsey Tüzüğü* (Roma III Tüzüğü) ne de 2019/1111 sayılı ve 25 Haziran 2019 tarihli *Evlilik Konularında ve Ebeveyn Sorumluluğuna İlişkin Konularda Yetki, Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Uluslararası Çocuk Kaçırmaya İlişkin (yeniden düzenlenmiş) Avrupa Birliği Konsey Tüzüğü* (Brüksel II ter Tüzüğü) ada ilişkin bir kural ihtiva etmektedir. Dolayısıyla şahsî statüye ait olan bu konu üye devletlerin millî mevzuatlarına bırakılmıştır. Kişilerin adının, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşma (TFUE) kapsamında kişilerin serbest dolaşımı hakkını (m. 45) yakından ilgilendiriyor olması ada ilişkin hususların Avrupa Birliği Adalet Divanı'na (ABAD) ön sorun olarak gelmesine neden olmuştur. Belçika'nın da bu kapsamda ABAD'a sıklıkla danışan ülkelerden olması, 2017 yılında Belçika Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun ada ilişkin bazı hükümlerinin Belçika yasa koyucusu tarafından değiştirilmesine neden olmuştur. Bu değişikliklerin en önemlisi adın belirlenmesinde birden fazla tâbiyeti olan Belçika vatandaşlarına irade muhtariyeti imkânı sağlanmış olmasıdır. Türk milletlerarası özel hukukunda ise gerçek kişilerin adını düzenleyen özel bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla kişilerin adının belirlenmesi veya değiştirilmesi hususlarına bu işleme sebep olan hukukî işlem veya ilişkiye uygulanacak hukuk tatbik edilmektedir. Bir diğer ifadeyle gerçek kişilerin adına uygulanacak hukuk örneğin, evlat edinme işlemi söz konusuysa evlat edinme statüsüne, evlenme söz konusuysa evliliğin hüküm ve sonuçlarına tabi olacaktır. Bu kapsamda çalışmamızın amacı, Belçika milletlerarası özel hukukunda adın belirlenmesi ve değişikliğine uygulanacak hukukun güncel gelişmeler ve yargı kararları ışığında ele alınmasının yanı sıra Türk milletlerarası özel hukukunda ada uygulanacak hukukun değerlendirilmesidir.

Anahtar Kelimeler

Gerçek Kişilerin Adına Uygulanacak Hukuk, Türk Milletlerarası Özel Hukuku, İrade Muhtariyeti, Belçika Milletlerarası Özel Hukuku, Kişilerin Serbest Dolaşım Hakkı.

^(*) Makalenin Dergiye Geliş Tarihi: 10.10.2025 - Makalenin Kabul Edildiği Tarih: 14.11.2025
DOI No: 10.54704/akdhfd.1800986

The author expresses gratitude to Prof. Dr. Patrick Wautelet and Mrs. Alix Ernoux, Research Assistant at the University of Liège, for their contribution regarding Belgian law to the preparation of this article.

^(**) Dicle Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk / Diyarbakır, Türkiye
E-posta: tekinesra@outlook.com.tr
Orcid: 0000-0003-0081-9000

THE LAW APPLICABLE TO THE DETERMINATION AND CHANGE OF THE NAMES OF NATURAL PERSONS IN BELGIAN LAW AND SOME RECOMMENDATIONS FROM THE PERSPECTIVE OF TURKISH LAW

Abstract

In recent years, private international law has evolved rapidly due to increased cross-border activity, migration, human rights developments, and European integration. Consequently, the rules of private international law have been subject to harmonisation across the Member States of the European Union. However, the name representing the person in society has been excluded from this harmonisation. Indeed, neither Council Regulation (EU) No. 1259/2010 of 20 December 2010 Implementing Enhanced Cooperation in the Area of the Law Applicable to Divorce and Legal Separation, nor Council Regulation (EU) No. 2019/1111 of 25 June 2019 on Jurisdiction, the Recognition and Enforcement of Decisions in Matrimonial Matters and the Matters of Parental Responsibility, and on International Child Abduction (recast), contains any provision concerning names. Consequently, this matter has been left to the national legislation of the Member States. However, since the issue of names is closely connected to the right of free movement of persons under Article 45 of the TFEU, questions relating to names have come before the CJEU as preliminary ruling. Belgium's recurrent recourse to the CJEU in this context prompted the Belgian legislature, in 2017, to amend specific provisions of the Belgian Code of Private International Law concerning names. The most significant of these amendments was the introduction of party autonomy for Belgian nationals holding multiple nationalities in the determination of their names. In Turkish private international law, there is no specific provision regulating the names of natural persons. Accordingly, the determination or alteration of a person's name is governed by the law applicable to the legal act or relationship giving rise to the relevant procedure. The purpose of this study is to analyse the law governing the determination and change of name in Belgian private international law in light of recent developments and judicial decisions, and to assess the corresponding rules applicable to names under Turkish private international law.

Keywords

The Law Applicable to the Names of Natural Persons, Turkish Private International Law, Party Autonomy, Belgian Private International Law, The Right to the Free Movement of Persons.

Extended Summary

A name is an identifying means that distinguishes an individual from others and represents that person within society. The right to a name is among the personal rights that are inextricably connected to an individual's identity. Therefore, as a personal right, the name should be protected in conjunction with the individual's right to freedom of movement. In other words, the name should be protected and remain valid even outside the individual's country of origin. The continuity of personal status requires that the law applicable to an individual's name be determined in accordance with the rules of private international law. However, the European Union has not yet achieved harmonisation with respect to the conflict-of-law rules governing names of natural persons. Indeed, neither the Rome III Regulation, nor the Brussels IIa Regulation, contains any provision concerning names. However, given the close connection between the issue of personal names and the right to free movement of persons enshrined in Article 45 TFEU, questions concerning names have been referred to the CJEU for preliminary rulings. A selection of these rulings is discussed within the scope of this study. These include the rulings in *Garcia Avello*, *Grunkin Paul*, *Sayn Wittgenstein*, *Bogendorff von Wolffersdorff*, *Freitag*, and *Mirin*. These rulings have prompted amendments to the provisions governing names in Private International Law Act of Belgium. Indeed, these rulings have not been overlooked by the Belgian legislator.

Article 37 of the Belgian Private International Law Act regulates the law applicable to the determination of a name, whereas Article 38 governs the law applicable to changes of name. Pursuant to the Article 37, the determination of an individual's given names and surname is governed by the law of the state of which the individual is a national. However, according to the § 2 of the same article, where a person has two or more nationalities, the nationality chosen by that person from among them shall be taken into account. As a result, the traditional principle giving priority to the nationality of the forum has been overridden in favor of rules governing the determination of name.

Furthermore, where a Belgian citizen possesses one or more nationalities, including that of a non-EU Member State such as Turkey, the selection of nationality for determining the applicable law is considered valid. Consequently, notwithstanding its limited scope, individuals possess party autonomy in determining matters related to their personal status. Nevertheless, Article 38, which regulates the law applicable to changes of name, does not provide for this option. As a result, Belgian law distinguishes between two subject matters relating to names, with differing legal effects applicable to each. In order to demonstrate the classification of these subject matters in this context, this article cites relevant Belgian court rulings. The significant changes in Belgian law concerning name are noteworthy with respect to Turkish private international law, which does not contain specific provisions on this issue.

As mentioned, Turkish private international law does not contain explicit provisions regarding the law applicable to name of natural persons. Accordingly, the law governing the underlying relationship that results in a change of name is also applicable to the name change itself. For instance, if a name change arises from a divorce, the law governing the consequences of the divorce also applies to the name change. It should be noted that a wide range of legal procedures and relationships can give rise to the acquisition or modification of a name. As a result, determining the applicable law for a name in this context presents significant difficulties for legal practitioners. In brief, the study addresses the issue through the lenses of the importance of name in private international law, the applicable legal framework in Belgian private international law, and certain recommendations from the standpoint of Turkish law.

GİRİŞ

Ad, kişiyi diğer kişilerden ayırt etmeye yarayan ve kişiyi toplumda temsil eden bir tanııtım aracıdır.¹ Maddî hukuklarda kişilerin adına özel önem atfedilmiş ve ad ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Küreselleşmenin bir sonucu olarak kişiler, vatandaşı olduğu ülkelerden farklı ülkelerde ikamet edebilmekte veya çalışabilmektedirler. Dolayısıyla kişilik haklarından olan ad da kişiyle beraber bu serbest dolaşımda korunmalıdır. Kişiyi sembolize eden ad, kişinin menşe ülkesi dışında da korunmalı ve geçerliliğini sürdürmelidir. Bir diğer ifadeyle, kişinin menşe ülkesinin dışında gerçekleştirdiği bir ad değişikliği menşe ülkesinde de tanınmalıdır. Şahsi statü kapsamında olan bu konu uluslararası alanda devamlılığını sağlamalıdır. Şahsî statünün devamlılığının sağlanması için ada uygulanacak hukukun milletlerarası özel hukuka uygun olması gerekmektedir. Ada ilişkin uyuşmazlıklar hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) hem de Avrupa Birliği Adalet Divanına (ABAD) konu olmuştur. Kişilerin adının küreselleşme kapsamında korunması ihtiyacı hasıl olduğundan Belçika Hukuku'nda 2017 yılında torba yasa ile ada uygulanacak hukuk hükümleri değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikler milletlerarası özel hukuk açısından önem taşıdığı için çalışmamıza konu olmuştur. Bu kapsamda, bağlama konusu olarak da hem adın belirlenmesi hem de adın değiştirilmesine yer verilmiştir. Avrupa Birliği hukukunda ada uygulanacak hukuka ilişkin uyumlaştırmayı sağlayan herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığı için üye devletler bu konuda kendi hukuklarını tatbik etmektedirler. Dolayısıyla Belçika Milletlerarası Özel Hukukundaki ada ilişkin düzenlemeler

¹ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), 120; Selâhattin Sulhi Tekinay, *Medenî Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992), 281; Süleyman Yılmaz ve Abdulkemir Yıldırım, *Medeni Hukuk-I*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 140; Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024), 169.

hem Avrupa Birliği açısından hem de Türk hukuku açısından oldukça önemlidir. Zira Belçika’da yaşayan çok sayıda Türk vatandaşı bulunmaktadır.

Türk Milletlerarası Özel Hukukunda ise gerçek kişilerin adının belirlenmesine veya değiştirilmesine uygulanacak hukuka ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bir diğer ifadeyle, adın değiştirilmesi evlenmeden kaynaklanıyorsa ada uygulanacak hukuk, evlenmenin hüküm ve sonuçlarına uygulanacak hukuktur. Yine ad, boşanma sonucunda değişikliğe uğruyorsa, bu değişikliğe uygulanacak hukuk boşanma statüsüdür. Milletlerarası özel hukukta küreselleşme sonucunda bu kadar önem kazanan adın özel bir hükme ihtiyaç duyduğu aşîkârdır.² Çalışmamız kapsamında öncelikle Belçika Milletlerarası Özel Hukukunda ada uygulanacak hukuk güncel hâliyle açıklanmaya çalışılacaktır. Daha sonra konuyla ilgili Belçika mahkeme kararları ve bu kapsamda ABAD’ın vermiş olduğu içtihatlar değerlendirilecektir. Son olarak da Türk milletlerarası özel hukukunda ada uygulanacak hukuka ilişkin bazı önerilere yer verilecektir.

I. MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA AD

A. ADIN HUKUKÎ NİTELİĞİ

Geleneksel olarak ad, her bireyin bir hukuk süjesi olarak tanınmasını sağlamanın yanı sıra her bireyi bir aileye bağlama işlevini yerine getirir.³ Belirtmek gerekmektedir ki ad, dar anlamda öz ad ve soyaddan oluşmaktadır.⁴ Çalışmamızda addan anlaşılması gereken özel olarak belirtilmediği sürece soyaddır. Kişilik hakkının bir unsuru olan adın kusurlu olarak haksız kullanılması da müeyyideye bağlanmıştır. Örneğin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁵’nun (TMK) m. 26 hükmü adın korunmasına ilişkindir.⁶ Bu kapsamda zarar görene, üçüncü bir kişi tarafından adının haksız kullanılmasının durdurulmasını isteme hakkı tanınmıştır.⁷ Bir yandan ad, bireylerin tanımlanmasına hizmet eder⁸; bu da devletin bakış

² Detaylı bilgi için bkz. Hatice Selin Pürselim, “Möhuk Kapsamında Ada Uygulanacak Hukuka Dair Kısa Bir Değerlendirme”, *Möhuk’ta Reform*, Sibel Özel, Mustafa Erkan ve Hatice Selin Pürselim, editör, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023), 107; Sibel Özel, Mustafa Erkan, Hatice Selin Pürselim ve Hüseyin Akif Karaca, *Milletlerarası Özel Hukuk*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024), 223; Hatice Selin Pürselim Arning, *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), 140 vd.; Zeynep Derya Tarman, “Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)’daki Boşluk: Ada Uygulanacak Hukuk”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 66, S. 2 (2017): 472.

³ Michel Montini, “Le Droit du Nom entre Réformes Législatives et Évolution du Contexte Européen”, *Droit International Privé de la Famille*, Andrea Bonomi et Christina Schmid, editör, (Bâle: Schulthess, 2013), 84.

⁴ Pürselim Arning, *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*, 10 vd.

⁵ RG: 08.12.2001-24607.

⁶ Aynı hüküm mehzaz kanun olan 10.12.1907 tarihli İsviçre Medeni Kanunu’ndaki m. 29 hükmüne karşılık gelmektedir. Swiss Civil Code. Erişim Tarihi: Ekim 1, 2025, https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/en.

⁷ Montini, *Le Droit du Nom*, 85.

⁸ Maxi Scherer, *Le Nom en Droit International Privé étude de Droit Comparé Français et Allemand*, (Paris: L.G.D.J, 2004), 3.

açısından özellikle önemlidir. Öte yandan ad, kişinin kimliğinin temel bir unsuru olup, kişinin ailesine bağlanmasında önemli bir faktör işlevi görür. Dolayısıyla ad, hem kamu hukuku hem de özel hukuk işlevi görür.⁹

Adın kamu hukuku ve özel hukuk bakımından işlev görmesinin bir sonucu olarak Kıta Avrupası hukuk sistemlerindeki diğer düzenlemelere benzer şekilde, Türk ve İsviçre hukuklarında adın değiştirilmesine ilişkin kurallar nispeten katıdır.¹⁰ Ön ad, az çok ebeveynler tarafından serbestçe seçilirken, soyada ilişkin kurallar genellikle katıdır ve sistemden sisteme farklılık göstermektedir.¹¹ Örneğin, Türk ve İsviçre hukuku adın değişmezliği ilkesini benimsemiştir. Bir diğer ifadeyle TMK m. 27 hükmü gereğince ad değişikliği, haklı nedenlerin varlığı şartıyla ancak hâkimden talep edilebilmektedir. Yine, İsviçre Medeni Kanun'un m. 30 hükmü, her türlü ad değişikliğini ikamet edilen kantonun hükümetinin iznine tabi kılmaktadır.

B. ADIN ŞAHSÎ STATÜYE TABİ OLMASI

Milletlerarası özel hukuk açısından, ada uygulanacak hukuk konusunda düzenlemelerde yeknesaklık bulunmamaktadır. *Common law* hukuk sisteminde ad konusu sorun teşkil etmez; çünkü maddî hukukta ad seçimi ebeveynlere bırakılmıştır ve doğumda kayıt *lex fori*'ye göre yapılmaktadır.¹² Buna karşılık, Kıta Avrupası hukuk sistemi bu konuyu şahsî statüyle ilgili olarak nitelendirmektedir ve bağlama noktası olarak da tâbiyeti kullanmaktadır.¹³ Ancak bazı hukuk düzenlerinde ikamet yeri veya mutad mesken de bağlama noktası olarak kabul edilmiştir. Örneğin İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu¹⁴'nın (PILA) ada ilişkin m. 37 hükmüne göre "İsviçre'de ikamet eden bir kişinin adı İsviçre kanunlarına tabidir. Yurtdışında ikamet eden bir kişinin adı, ikamet ettiği ülkenin milletlerarası özel hukuk kurallarında belirtilen hukuka tabidir. Ancak, bir kişi adının vatandaşı olduğu devletin kanunlarına tabi olmasını talep edebilir." Belçika Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu¹⁵'nda (CODIP) da bir kişinin adının belirlenmesi, o kişinin vatandaşı olduğu ülkenin kanunlarına tabidir. Aynı şekilde Türk hukukunda da kişinin adı kural olarak kişinin şahsî statüsü kapsa-

⁹ Cristina González Beilfuss, "Party Autonomy in International Family Law", *Recueil des Cours*, Académie de Droit International de La Haye, editör, T. 408, (The Hague: Martinus Nijhoff, 2020), 162; Dominique Bureau, Horatia Muir Watt, *Droit International Privé (Partie Spéciale)*, (Paris: Thémis Droit Puf, 2017), 10.

¹⁰ Montini, *Le Droit du Nom*, 85.

¹¹ González Beilfuss, "Party Autonomy", 162.

¹² González Beilfuss, "Party Autonomy", 163.

¹³ González Beilfuss, "Party Autonomy", 163.

¹⁴ Federal Act on Private International Law, Erişim Tarihi: Ekim 2, 2025, https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/fr. İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun m. 37 hükmüyle alakalı detaylı bilgi için bkz. Andreas Bucher et Florence Guillaume *Commentaire romand Loi sur le droit international privé-Convention de Lugano*, (Basel: Helbing Lichtenhahn, 2024); Bernard Dutoit et Andrea Bonomi, *Droit International Privé Suisse*, (Bâle: Helbing Lichtenhahn, 2022), 197-202.

¹⁵ Loi Portant le Code de Droit International Privé, Erişim Tarihi: Ağustos 2, 2025, https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2004071631&table_name=loi#LNK0048.

mında olup, adın kazanılmasına neden olan hukukî sebeplere uygulanacak hukuk bu kazanmaya tatbik edilmektedir.¹⁶ Gerçekten de ad, kişiye sıkı sıkıya bağlı olduğundan kişinin şahsî statüsüne tabi olmalıdır. Ancak günümüzde uluslararası alanda kişi hareketliliklerinin artmış olması bazı somut olaylarda kişinin tabiiyetinde bulunduğu hukukla hiçbir iribatının kalmamasına da yol açabilmektedir. Dolayısıyla bu kişinin şahsına sıkı sıkıya bağlı bir mesele olan adına millî hukukunun tatbik edilmesi ya-kınlık ilkesiyle örtüşmeyecektir.¹⁷ Aynı şekilde kişinin birden fazla millî hukukunun bulunması da günümüzde çok muhtemeldir. Dolayısıyla adın şahsî statüye tabi tutulması somut olay özelinde hakkaniyete hizmet etmeyebilecektir. Belçika ve Türk vatandaşlıklarını haiz Belçika'da yaşayan ve Türkiye'de kayıtlı taşınmazları bulunan bir kişi örnek olarak ele alındığında, bu kişinin Belçika'da ad değişikliği Belçika vatandaşlığı dikkate alınarak millî hukukuna tabi tutulacaktır. Söz konusu değişikliğin idarî makamlar nezdinde yapıldığı varsayılırsa bu karar Türkiye'de tanınamayacak ve bu kişinin Türkiye'de yeniden dava açması gerekecektir. Türkiye'de açılan davada da MÖHUK m. 4/1-b gereğince Türk hukuku tatbik edilecektir. Söz konusu durumda somut olayın özellikleri dahilinde kısır bir döngü meydana gelebilecektir. Her ne kadar şahsî statüye tabi olsa da ad kişiyi toplumda temsil edeceğinden kişinin adı üzerinde bir seçim hakkı bulunması gerektiği kanaatindeyiz. Gerçekten de sözleşmeler alanında yer edinmiş irade muhtariyeti prensibi günümüzde gerek aile hukukunda gerek şahsî statüye ilişkin konularda yer edinmeye başlamıştır. Ada ilişkin uyumsuzluklarda da kişinin millî hukuklarından biri veya mutad meskeni arasında kişiye seçim imkânı tanınmalıdır. Özetle kişiye sıkı sıkıya bağlı olan bu hak, tesadüfî ya da kişiyle sıkı bağlantılı olmayan bir hukuka tabi tutulmamalıdır.

C. ŞAHSÎ STATÜNÜN DEVAMLILIĞI

Bir kişinin şahsî statüsü, yaş, cinsiyet, cinsel kimlik, tâbiyet, ad, ebeveynlik ve medenî durumunu kapsamaktadır.¹⁸ Kişilerin farklı ülkelere yaşama amacıyla veya farklı amaçlarla gitmesi bazen menşe ülkelerinde edinmiş oldukları bu statünün geçerli kabul edilmemesine neden olmaktadır. Bir başka deyişle bir ülkede geçerli ancak başka ülkelerde geçerli olmayan total hukukî işlemler gündeme gelmektedir. Milletlerarası özel hukukun amacı bu total hukukî işlemlerin mümkün olabildiği kadar azaltılmasıdır. Dolayısıyla şahsî statünün devamlılığı bu amaca hizmet etmektedir.¹⁹ Zira kişilerin en temel beklentisi kendilerini toplumda temsil eden adlarının da kişilerin hareketliliklerinden etkilenmemesidir.

¹⁶ Tarman, "Ada Uygulanacak Hukuk", 466.

¹⁷ Sabrine Maya Bouyahia, *La Proximité en Droit International Privé de la Famille*, (Paris: L'Harmattan, 2015), 35.

¹⁸ Sarah Den Haese, *Crossing Borders: Proving Your Personal Status*, (The Hague: Eleven, 2023), 9.

¹⁹ Şahsî statünün devamlılığı hakkında detaylı bilgi için bkz. Johan Meeusen, "Lessons Drawn From the Commission's Parenthood Proposal for Further EU Initiative on Personal Identity and Status Continuity", *Yearbook of Private International Law*, (V. 25), Andrea Bonomi and Ilaria Pretelli, editör, (Lausanne: Ottoschmidt, 2025), 181.

Bir devletin vermiş olduğu bir kararın kendi ülke sınırları dışında tanınabilir olup olmadığını kontrol etme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak insan hakları perspektifinden bakıldığında kişinin bir ülkede o ülkenin yasalarına göre kazanmış olduğu adın, daha sonra yerleşmek zorunda kaldığı veya iradî olarak gittiği başka bir ülkede de geçerli olması beklentisi korunmaya değerdir. Aksi durum kişilerin çeşitli mağduriyetlerine neden olabilir, hatta bazı durumlarda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) m. 8 hükmünde düzenlenmiş olan “özel ve aile hayatına saygı hakkının” da ihlâli söz konusu olabilir. Örneğin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi *Henry Kismoun c. France* davasında²⁰ başvuranın özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlâl edildiğine hükmetmiştir.²¹

Konu ABAD tarafından da kişilerin Birlik içerisinde serbestçe dolaşımı ile ikamet ve seyahat hakkı kapsamında sıklıkla ele alınmıştır. Örneğin 4 Ekim 2024

²⁰ Henry Kismoun c. France, Başvuru No. 32265/10, 05.12.2013, Erişim Tarihi: Ağustos 15, 2025, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-138601%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-138601%22]}).

²¹ Söz konusu davada, Başvuran *Christian Chérif Henry Kismoun*, üç yaşında Cezayir vatandaşlığı alan ve halihazırda Fransa'da yaşayan bir Fransız vatandaşıdır. Başvuran, 1956 yılında Fransa'da doğduğunda, Fransız yasalarına uygun olarak *Christian Henry* olarak kayıt altına alınmıştır. Başvuran, ebeveynlerinin kimliği tespit edilemediği için annesinin soyadı olan *Henry*'i almıştır. 1957 yılında annesi, yine *Henry* adıyla kayıt altına alınan bir kız çocuğu dünyaya getirmiştir. 1958 yılında doğan erkek kardeşi ise babasının soyadı olan *Kismoun*'u almıştır. 1959 yılında, başvuru sahibi ve kız kardeşi de babaları Bay *Kismoun* tarafından tanınmıştır. Başvuranın annesi, üç yaşındayken çocuklarını terk etmiş ve onları Fransa'daki “*Direction départementale des affaires sanitaires et sociales*” adlı kuruma teslim etmiştir. 1961 yılında, başvuranın babasına çocuklarını Cezayir'e götürme izni verilmiş ve çocuklar Cezayir yasalarına uygun olarak *Kismoun* soyadıyla kayıt altına alınmışlardır. Sonuç olarak, başvuran Cezayir'de *Chérif Kismoun* soyadıyla okula gitmiş ve askerlik hizmetini yerine getirmiştir. 1977 yılında, başvuran, Cezayir'deki Fransız Konsolosluğu'nun yardımıyla Fransa'daki annesiyle yeniden iletişim kurmaya çalışmıştır. Annesinin oğluyla ilişkisini yeniden kurmak istemediği bilgisi kendisine iletilikten sonra, başvurana, Fransa'da “*Chérif Kismoun*” değil, “*Christian Henry*” adıyla kayıtlı olduğu söylenmiştir. Başvuran, Fransız nüfus kayıtlarında yer alan adını Cezayir nüfus kayıtlarındaki adıyla uyumlu hale getirmek için 1984 yılında yetkili Fransız makamları nezdinde işlem başlatmıştır. Ancak yetkililer, Fransız sicil kaydını düzeltmeyi reddetmişlerdir. *Kismoun* adıyla evlenen başvuranın eşi, dört çocuk doğurmuş ve bu çocuklar da *Kismoun* adıyla sicile kaydedilmiştir. Ancak 2002 yılında Lyon savcılığı, çocukların doğum belgelerinin değiştirilmesini emretmiştir. Sonuç olarak, başvuranın çocukları da Fransa'da *Henry* adıyla kayıtlıdır. Adını tek tip hale getirmek amacıyla başvuran, Adalet Bakanı'ndan Fransız Medeni Kanunu'nun 61. maddesi uyarınca soyadını *Kismoun* olarak değiştirmesini talep etmiştir. Ancak yetkili bakan, başvuranın talebini reddetmiştir. Fransız idari makamlarının ve mahkemelerinin, Fransa ve Cezayir'de aynı soyadını kullanabilmesi için başvuranın soyadını değiştirme isteğini reddetmesi üzerine, başvuran AİHM nezdinde dava açmıştır. Başvuran, Fransa'nın AİHS'nin 8. maddesinde güvence altına alınan özel ve aile hayatına saygı hakkını ihlâl ettiğini iddia etmiştir. *Henry Kismoun* davasında, AİHM, kişilerin adlarının seçimi veya değiştirilmesi konusunda, AİHS'e taraf devletlerin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu hatırlatmıştır. Sonuç olarak, isim değişikliklerini düzenlemek için en uygun politikayı belirlemek konusunda AİHM'in görevi, yetkili ulusal makamların yerine geçmek değil, bu makamların takdir yetkisini kullanarak aldıkları kararları AİHS kapsamında incelemektir. Nitekim Fransız makamları başvuranın sınır ötesi olarak tek bir soyadıyla anılmak istediği gerçeğine hiçbir önem vermemiştir. Bu sebeple AİHM başvuranın özel ve aile hayatına saygı hakkının Fransız makamları tarafından ihlâl edildiğine hükmetmiştir. Karara ilişkin detaylı değerlendirme için bkz. Den Haese, *Crossing Borders*, 111-113; Giulia Rossolillo, “The Recognition of Names Between EU Law and Human Rights Law -Recent Developments”, *Yearbook of Private International Law*, (V. 25), Andrea Bonomi and Ilaria Pretelli, editör, (Lausanne: Otoschmidt, 2025), 220.

tarihli *Mirin* kararında²² ABAD cinsiyet değişikliği dolayısıyla ad değişikliğine ilişkin önemli bir karar vermiştir. Buna göre ABAD, Birlik üyesi bir devletin iç hukuk düzenlemelerinin başka bir üye devlette yasal olarak kurulmuş şahsî statüleri tanımamak suretiyle serbest dolaşım hakkını kısıtlayamayacağına hükmetmiştir.²³ Gerçekten de aynı kişiye uygulanan iki farklı ad arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanabilecek karışıklıklar ve güçlükler söz konusudur; çünkü hem kamusal hem de özel alanda günlük yaşamın birçok işlemi, kişinin kendi kimliğini kanıtlamasını gerektirebilmektedir. Zira bu ad değişikliğini kabul etmemek, kişi için idarî, meslekî ve özel alanda ciddi güçlükler doğurabilecek niteliktedir.

Milletlerarası özel hukuk doktrininde oldukça önemli bir hâl alan şahsî statünün devamlılığı Türk milletlerarası özel hukukunda detaylı bir şekilde düzenlenmemiştir. Gerçekten de 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun²⁴'un (MÖHUK) m. 58 hükmünde tenfize atıfta bulunularak yüzeysel bir şekilde kaleme alınmıştır.²⁵ Bir diğer ifadeyle tanıma yalnızca bu madde hükmünde düzenlenmiş ve şartları açısından kanun koyucu tenfiz hükümlerine gönderme yapmıştır. Mahiyeti gereği tenfizden farklı olması dikkate alınarak detaylıca düzenlenmesi uygulama açısından daha isabetli olacaktır. Ayrıca madde lafzında kural olarak yalnızca yabancı mahkeme ilâmlarının tanınabileceği belirtilmiştir. Kanaatimizce şahsî statünün devamlılığı gereğince kişilerin yabancı ülkede yasal olarak kazanmış olduğu statülerin kamu düzenini açıkça ihlâl etmemek ve Türk hukukunun doğrudan uygulanan kuralları kapsamına girmemek kaydıyla Türkiye'de de geçerli olması gerekmektedir.

²² *Mirin* kararında başvuran, M.-A. A., 24 Ağustos 1992'de Cluj-Napoca, Cluj ilinde (Romanya) doğmuş ve doğumunda cinsiyeti kadın olarak kaydedilmiştir. 2008 yılında ailesiyle birlikte Birleşik Krallık'a taşındıktan sonra, M.-A. A. 21 Nisan 2016'da Birleşik Krallık vatandaşlığı almıştır. 27 Şubat 2017'de, M.-A. A., Birleşik Krallık'ta, *Deed Poll* prosedürüne göre, ilk adını ve cinsiyetini kadından erkeğe değiştirmiştir. Bu prosedür, Birleşik Krallık vatandaşlarının basit bir beyanname ile soyadlarını veya ilk adlarını değiştirmelerine olanak tanımaktadır. Ardından, İngiliz makamları tarafından verilen yeni adıyla düzenlenmiş ehliyetini ve pasaportunu teslim almıştır. 29 Haziran 2020'de, M.-A. A. Birleşik Krallık'ta cinsiyet kimliğini doğrulayan bir Cinsiyet Kimliği Sertifikası (*Gender Identity Certificate*) de almıştır. 2021'de, *Deed Poll* prosedürü kapsamında yapılan beyan ve cinsiyet kimliği sertifikasına dayanarak, M.-A. A., Cluj nüfus müdürlüğünün nüfus kayıt dairesine, doğum belgesine erkek cinsiyetine uygun olarak adı, cinsiyeti ve kişisel kimlik numarasının değiştirildiğine dair bilgilerin kaydedilmesini ve bu yeni bilgileri içeren yeni bir doğum belgesi düzenlenmesini talep etmiştir. Ancak Romanya makamları, özellikle 119/1996 sayılı Kanunun 43. maddesinin 1. fıkrası ile 41/2003 sayılı Hükümet Kararnamesinin 4. maddesinin 2. fıkrasının 1. bendi uyarınca, bir kişinin cinsiyet kimliği değişikliğine ilişkin bilginin, ancak kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla onaylandıktan sonra doğum belgesine kaydedilebileceği gerekçesiyle bu talebi reddetmişlerdir. Bunun üzerine başvuran yargı makamlarına başvurmuştur. ABAD kararı da başvuran lehine olmuştur. C 4/23, Erişim Tarihi: Ekim 1, 2025, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=009C9FE066C7AF5006CB800AE407BB50?text=&docid=290695&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1836698>.

²³ *Mirin* kararına ilişkin detaylı değerlendirme için bkz. Petra Hammje, "La Reconnaissance Européenne de L'état des Personnes au Soutien du Changement de Prénom et de L'identité de Genre", *Revue Critique de Droit International Privé*, Janvier-Mars 2025, 129-130.

²⁴ RG: 12.12.2007-26728.

²⁵ Tanıma hakkında hukukî değerlendirmeler için bkz. Fügen Sargin ve Rifat Erten, "MÖHUK Hükümleri Dairesinde Tanımanın Hukukî Niteliği, Usûlü ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar: "Yeni Bir Düzenleme Yapma Gereği", *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 3, S. 2 (2014): 37-136.

II. BELÇİKA HUKUKUNDA ADA UYGULANACAK HUKUK

A. DEĞİŞİKLİĞİ GEREKLİ KILAN ABAD İÇTİHATLARI

Belçika'yı gerçek kişilerin adına ilişkin uyuşmazlıklarda ne uygulanacak hukuka ne de yetkiye ilişkin Birlik kapsamında bağlayan herhangi bir hüküm bulunmaktadır. Gerçekten de Roma III Tüzüğü'nün m. 1, §2, d hükmü ve Brüksel II *ter* Tüzüğü'nün 1, §4, c hükmü gereğince ad kapsam dışı bırakılmıştır. Üye devletler bu kişisel kimlik meselesinde bir tür ulusal kimlik etkisi uygulamak ve bunu kendi yetki alanları içinde tutmak istemektedirler.²⁶ Ayrıca Belçika, ad konusunda herhangi bir uluslararası sözleşmeye de taraf değildir. Belçika'nın da üyesi olduğu Uluslararası Kişi Hâlleri Komisyonu'nun (ICCS) ada ilişkin sözleşmeleri bulunmaktadır²⁷; ancak Belçika bu sözleşmelerin hiçbirisiyle bağlı değildir. Zira hem ABAD hem de AİHM içtihatlarının bu alanda önemli bir rol oynadığına dikkat edilmelidir. Serbest dolaşım hakkı ve özel ve aile hayatına saygı hakkı, zaman içinde şahsî statü unsurlarının dolaşımına ilişkin belirli bir zorunluluğun gelişmesine olanak sağlamıştır. 6 Temmuz 2017'de torba yasa²⁸ ile Belçika Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun ada ilişkin iki maddesi (m. 37 ve m. 39) değişikliğe uğramıştır. Bireyin adı üzerindeki özgürlüğünü artırmayı hedefleyen ulusal ve uluslararası beklentilere yanıt veren bu reform, aynı zamanda adla ilgili milletlerarası özel hukuk kurallarını daha da karmaşık hâle getirme gibi bir yan etkiye de yol açmıştır.²⁹ Belçika'daki bu reformun sebebini anlayabilmek için bazı ABAD kararlarına yer vermek gerekmektedir.

²⁶ Jean-Yves Carlier, "Le Nom en Droit International Privé", *Actualités Européennes en Droit International Privé Familial*, Stéphanie Francq et Sylvie Sarolea, editör, (Belgique: Anthemis, 2019), 88-89.

²⁷ Bu sözleşmeler, Ad ve Soyadların Değiştirilmesine İlişkin 4 Nolu Sözleşme (İstanbul, 4 Eylül 1958), Kişi Hâlleri İşlemlerinin Düzeltilmesi Kararlarıyla İlgili 9 Nolu Sözleşme (Paris, 10 Eylül 1964), Ad ve Soyadların Nüfus Kütüklerine Yazılış Şekline İlişkin 14 Nolu Sözleşme (Bern, 13 Eylül 1973), Ad ve Soyadlarına Uygulanacak Hukuka İlişkin 19 Nolu Sözleşme (Münih, 5 Eylül 1980), Soyadı Farklılığı Belgesi Verilmesine İlişkin 21 Nolu Sözleşme (Lahey, 8 Eylül 1982) ve son olarak Soyadının Tanınmasına İlişkin 31 Nolu Sözleşme (Antalya, 16 Eylül 2005)'dir. Bu sözleşmelere ilişkin detaylı bilgi için bkz. Pürselim Arning, *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*, 85-102; Nicolas Nord, "The ICCS's Contribution to the Portability of Names", *Yearbook of Private International Law*, (V. 25), Andrea Bonomi and Ilaria Pretelli, editör, (Lausanne: Otoschmidt, 2025), 233 vd.

²⁸ Söz konusu hükümler, 6 Temmuz 2017 tarihli, medeni hukuk ve medeni usul hukukunun yanı sıra noterlik hükümlerinin basitleştirilmesi, uyumlaştırılması, bilgisayar ortamına aktarılması ve modernize edilmesi ile adalet alanındaki çeşitli tedbirleri içeren yasanın 4. başlığı, 49. ve 50. maddelerinde yer almaktadır. 1 Ocak 2018'de ada ilişkin ilgili hükümler yürürlüğe girmiştir. Jean-Yves Carlier, "Mon Nom, Mon Choix: Nouvelles Dispositions Relatives au Nom dans le Code Belge de Droit International Privé", *Revue Trimestrielle de Droit Familial*, S.3 (2018): 497.

²⁹ Alix Ernoux, "Dix questions Pratiques Soulevées par la Réforme du Nom en Droit International Privé", *Revue Générale de Droit Civil Belge* 5, (2021), 230.

1. Garcia Avello Kararı³⁰

Ada ilişkin hukukî metinlerde ismi sıklıkla geçen bu dava, İspanya vatandaşı Bay Garcia Avello, ve Belçika vatandaşı Bayan Weber'in Belçika'da doğan Belçika ve İspanya vatandaşı olan çocuklarına "Garcia-Weber" soyadının verilmesini Belçika nüfus müdürünün reddetmesi üzerine ad değişikliği talebinde bulunmuşlardır. Bu davada, bir yandan usulî açıdan çocukların Belçika vatandaşlığı, Belçika makamlarının yetkisini gerekçelendirmek için ileri sürülmüş, diğer yandan maddî hukuk açısından ise İspanyol vatandaşlığı, o dönemde Belçika hukukunun izin vermediği çift soyadı uygulamasından yararlanmak için kullanılmıştır. Ad değişikliği talebinin reddine karşı iptal davası kapsamında, Belçika Danıştay'ı ABAD'a başvurmuştur. ABAD'a göre bir üye devlet, hem o devlette ikamet eden hem de çifte vatandaşlığa sahip olan küçük çocuklar için yapılan ad değişikliği talebini, bu çocukların ikinci üye devletin hukuku ve geleneği uyarınca (İspanyol hukuku) taşıyacakları soyadı kullanabilmeleri amacıyla yapıldığı sürece reddedemez. ABAD, Belçika makamlarının yetkisi kriterinin mutad mesken değil çocuğun vatandaşlığı olmasına pek önem vermeyerek, aynı anda ve aynı konu için, iki farklı vatandaşlığa dayanılmasını kabul etmiştir.³¹ Belirtmek gerekmektedir ki Avello kararı, hem yetkiye hem de uygulanacak hukuka ilişkindir. Kararda, çifte vatandaşlık hâlinde mahkeme ülkesinin millî hukukunun (Belçika hukukunun) uygulanması bertaraf edilerek, Avrupa vatandaşının diğer millî hukukundan doğan haklarını da ileri sürebilmesi sağlanmaktadır. ABAD, Avello kararında mahkemenin vatandaşlığı dahil birden çok vatandaşlığa sahip kişilerin durumunda hangi seçimin uygun olacağı hususunu yanıtsız bırakmış ancak Belçika'nın uygulamasının Avrupa Birliği hukukuna uygun olmadığını vurgulamıştır.³² ABAD, Avello kararıyla birlikte adın serbest dolaşımını desteklemeye çalışmaktadır. Çünkü ABAD bunu, "Avrupa vatandaşlığı" kavramının Avrupa antlaşmalarına girmesinden bu yana geliştirmekte olduğu Üye Devletlerin vatandaşlarının temel statüsünün bir sonucu olarak görmektedir.³³

Bu davada şahsî statüye ilişkin bir konu olan ada ilişkin uyumsuzlukta, irade muhtariyetinin önemi vurgulanmıştır. Kişinin birden fazla millî hukukunun bulunması kişiyi dezavantajlı duruma getirmemelidir. Zira kişinin menfaati iki millî hukukuyla da bağlarını koparmaması olabilir. Bununla birlikte, ABAD, tarafların İspanyol hukukunu tercih etmesinin, çocukların her iki ebeveyniyle bağlarını güç-

³⁰ Garcia Avello v. Belgian State, C-148/02, Erişim Tarihi: Temmuz 13, 2025, <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48670&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3077893>.

³¹ Carlier, "Mon Nom, Mon Choix", 501-502.

³² Ernoux, "Dix questions", 233.

³³ Fabienne Jault-Seseke et Etienne Pataut, "Le Citoyen Européen et son Nom", *Europa als Rechts und Lebensraum (Liber Amicorum für Christian Kohler)*, Burkard Hess, Erik Jayme et Heinz-Peter Mansel, editör, (Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Gieseke, 2018), 376.

lendiren İspanyol hukukunun, Belçika hukukunun aksine, insan hakları ve cinsiyet ayrımcılığından kaçınma gibi hususlardan etkilendiğini ileri sürmüştür.³⁴ Bu davada ABAD, topluluk özgürlüklerinin kapsamını ilk kez milletlerarası özel hukukta şahsî statü meselelerine genişletmiştir.³⁵ Avello davası, Avrupa milletlerarası özel hukuku alanında bir yönetsel devrim örneği teşkil etmektedir; bu durum, mahkemenin, kanunlar ihtilâfî kurallarına başvurmaksızın yabancı durumları veya ilişkileri tek taraflı olarak tanıması anlamına gelmektedir.³⁶ Bu davada, her şeyden önce kimlik ve statü, sınır ötesi hareketliliğin potansiyel olumsuz etkilerinden korumaya çalışılmış ve uzun vadeli kişisel ilişkiler üzerindeki sınır etkisi nötralize edilmeye çalışılmıştır.³⁷ Sonuç olarak bu davada, Avrupa hukuku, üye devletlerin uyumlaştırılmamış milletlerarası özel hukuk kurallarını da kendi etkisi altına almaktadır.³⁸

2. Grunkin-Paul Kararı

Grunkin-Paul kararı³⁹, bir çocuğun doğduğu ve sürekli olarak ikamet ettiği üye devlette verilen bir adın, çocuğun vatandaşlığını haiz olduğu üye devlette kabul edilmemesini konu almaktadır. ABAD bu kararda, bir üye devletin başka bir üye devlette geçerli şekilde kazanılmış bir soyadını tanımayı reddetmesinin AB hukukuna aykırı olduğuna hükmetmiştir.

Leonhard Matthias, 1998 yılında Danimarka'da doğmuştur. Her ikisi de Alman vatandaşı olan Bay Stefan Grunkin ve Bayan Dorothee Paul'un oğlu olarak, doğumunda *jus sanguinis* (soybağı yoluyla) Alman vatandaşlığı kazanmıştır. Doğum anında bebek yalnızca Alman vatandaşlığını haizdir. O sırada Danimarka'da ikamet eden ebeveynler, çocuğun doğumunu Danimarka idarî makamlarına bildirmişlerdir. Dolayısıyla çocuğun soyadının verilmesi, ad konusunda Danimarka'nın kanunlar ihtilâfî kuralları uyarınca yapılmıştır; bu kurallar, ilgili kişinin ikametgâh hukukuna (bu durumda Danimarka hukuku) atıfta bulunmaktadır.⁴⁰ Danimarka hukuku, her iki ebeveynin soyadının birleşiminden oluşan

³⁴ Máire Ní Shúilleabháin, "Crossborder (Non-) Recognition of Marriage and Registered Partnership: Free Movement and EU Private International Law", *The Interaction Between Family Law, Succession Law and Private International Law*, Jens M. Scherpe and Elena Bargelli, editör, (Cambridge: Intersentia, 2021), 20.

³⁵ Horatia Muir Watt, "European Federalism and the 'New Unilateralism'", *Tulane Law Review*, 82, S. 5 (2008): 1988.

³⁶ Muir Watt, "Federalism", 1985.

³⁷ Muir Watt, "Federalism", 1994.

³⁸ Nadine Watté et Rafäel Jafferali, *Règles Générales du Droit International Privé Belge et Européen*, (Bruxelles: Larcier, 2019), 37.

³⁹ Grunkin and Paul, C-353/06, 14 Ekim 2008, Erişim Tarihi: Haziran 5, 2025, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=69308&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3508528>.

⁴⁰ Silvia Pfeiff, "l'arrêt Grunkin-Paul, Confirmation de la Jurisprudence Garcia-Avello ou Nouvelle Étape vers une Reconnaissance Automatique du Statut Personnel?", *Revue Générale de Droit Civil Belge*, S. 7 (2010): 319.

bir soyadının verilmesine izin verdiği için, Leonhard Matthias, “Grunkin-Paul” soyadıyla kaydedilmiştir. 2002 yılında ebeveynlerin ayrılmasının ardından çocuk, Danimarka’daki Tønder’de annesinin yanında sürekli ikamet etmeye devam etmiş, aynı zamanda Almanya’daki Niebüll’e babasının yanına düzenli olarak gitmiştir; her iki yerleşim yeri birbirine yalnızca 20 kilometre uzaklıktadır. Ebeveynler çocuğu Almanya nüfus idaresine kaydettirmek istediklerinde, bu makam birleşik bir soyadı olan Grunkin-Paul’u kabul etmemiştir. Gerçekten de Alman milletlerarası özel hukuk kuralları ve özellikle Medeni Kanun Tanıtım Yasası (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, EGBGB) m. 10 § 1 hükmü uyarınca, soyadının verilmesi çocuğun millî hukukuna tabidir; bu durumda Alman hukuku uygulanmalıdır.⁴¹ Alman Medeni Kanunu’nun (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) m. 1617 hükmü uyarınca, ebeveynler çocuğa ya babanın soyadını ya da annenin soyadını verebilirler; ancak birleşik soyad veremezler.⁴² Dolayısıyla çocuğun Danimarka hukukuna göre edinmiş olduğu bu ad Alman makamlarınca tanınmamıştır. Bunun üzerine Alman mahkemesi, Alman kanunlar ihtilâfî kurallarının, Avrupa Topluluğu Antlaşması ile güvence altına alınan ayrımcılık yapmama ilkesi ve serbest dolaşım hakkı ile uyumlu olup olmadığını ABAD’ a önsorun olarak iletmışlerdir. Bu kararda, ABAD’ın Avrupa vatandaşlığından, tüm üye devletlerde, bir üye devletin nüfus dairesince verilen soyadlarının tanınması yükümlülüğünün çıkardığı bilinmektedir; bu, yargı yerinin kanunlar ihtilâfî kurallının aleyhine olsa bile geçerlidir.⁴³

3. Sayn-Wittgenstein Kararı

Önceki iki davadan farklı olarak, bu davada⁴⁴ ABAD, Avusturya’nın, Almanya’da bir evlat edinme sonucunda elde edilen bir ad değişikliğini tanımayı reddetmesini uygun bulmuştur. ABAD, bu adın, Avusturya anayasa hukukuna aykırı bir asalet ünvanı içermesi nedeniyle Avusturya’nın ileri sürdüğü kamu düzeni gerekçelerini orantılı bulmuştur.⁴⁵ Davacı, 1944 doğumlu Avusturya vatandaşı Ilonka Havel 1991’de Alman Lothar Fürst von Sayn-Wittgenstein tarafından evlat edinilmiş ve bu tarihten sonra da Almanya’da ikamet etmeye başlamıştır. Evlat edinilme işlemi davacının vatandaşlığına etki etmemiştir. Evlat edinildiği sırada ergin olan davacı, evlat edinenin soyadını kazanamamış 1992’de Almanya’da adının Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein olarak kaydedilmesi amacıyla dava açmıştır ve dava sonucunda bu ad nüfus siciline kaydedilmiştir. Davacı bu yeni adı Avusturya siciline de kaydettirmiş ve bu adla pasaportunu da yenilemiştir.

⁴¹ Pfeiff, “Grunkin-Paul”, 320; Ní Shúilleabháin, “Non- Recognition”, 21.

⁴² Pfeiff, “Grunkin-Paul”, 320.

⁴³ Jault-Seseke et Pataut, “Le Citoyen Européen et son nom”, 371-372.

⁴⁴ Sayn-Wittgenstein, C-208/09, 22.12.2010, Erişim Tarihi: Haziran 12, 2025, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=DC6BDB260F1C7B9EA28A2B8BEE6D9CF9?text=&docid=83459&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=30997658>.

⁴⁵ Carlier, “Le Nom”, 89.

Ancak, “Fürstin von” asalet ünvanı olduğu için Viyana Valisi 03.04.1919 tarihli, 211 sayılı Asalet Ünvanlarının Kaldırılması Hakkında Kanun’a dayanarak bunun kaldırılmasını talep etmiştir. Avusturya Yüksek İdare Mahkemesi davayı ABAD’a intikal ettirmiştir. Avusturya Anayasası’na göre (m. 149/1) asalet ünvanları vatandaşlar arasındaki eşitlik ilkesini zedelemektedir. Ayrıca valilik, ad kazanmanın şahsî statüye tabi olduğunu, buna da Avusturya Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu’nun evlat edinmeye değil şahsî statüye ilişkin maddesinin tatbik edilmesini, dolayısıyla ad kazanmaya uygulanacak hukukun yanlış tespit edildiğini ileri sürmüştür. ABAD’a göre söz konusu ünvan Avusturya’da eşitlik ilkesini zedeleyeceğinden bu ünvanın Avusturya’da kullanılmaması Birlik hukukuna uygundur.⁴⁶

4. Bogendorff von Wolffersdorff Kararı

Bu davada⁴⁷, Almanya’nın Birleşik Krallık’ta kolayca elde edilen bir ad değişikliğini asalet ünvanı taşıdığı ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle reddetmesi söz konusudur. Bu karar, *kanuna karşı hileye* örnek oluşturacak bir karardır. Dava, Almanya’da Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff olarak adı değiştirilen Alman vatandaşı Nabel Bagadi ile ilgilidir. Londra’ya yerleştikten sonra İngiliz vatandaşlığı almış, bunun akabinde özellikle liberal olan İngiliz ad hukuku uyarınca, adını değiştirmiş ve adına başka unsurlar eklemiştir. Böylece adı Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff olmuştur. Graf ve Freiherr sözcüklerinin İngilizcede özel bir anlamı yoktur; ancak bu sözcükler Almancada kont ve baron anlamına gelmektedir. Davacı Almanya’ya döndüğünde, Birleşik Krallık’ta doğan kızını Düsseldorf’taki Birleşik Krallık Başkonsolosluğu’na Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiherrin von Bogendorff adıyla kaydettirmiş, ardından bu adın Alman nüfus kayıtlarına geçirilmesini talep etmiş, ancak bu talebi sonuçsuz kalmıştır. Bunun üzerine davacı mahkemeye başvurmuş ancak mahkeme, davacının İngiltere ile olan bağlarının zayıf olduğunu ve kamu düzeni gerekçesiyle Almanya’da bu adı kullanamayacağı sebebiyle davayı ABAD’a sevk etmiştir.

ABAD, ilgili kişinin Britanya vatandaşlığını kazanmış ve ad değişikliği sırasında İngiltere’de ikamet etmiş olması nedeniyle, İngiliz hukukunun uygulanmasının meşruiyetini sorgulamaya gerek olmadığına hükmetmiştir. Ayrıca mahkeme çifte vatandaşlık hususuna da değinmemiştir. Alman yargı makamınca gündeme getirilen adın değişmezliği ve sürekliliği ilkelerine gelince, ABAD Grunkin-Paul davasına atıf yapmıştır. Buna göre, bu ilkeler, tek başlarına, bir üye devletin yet-

⁴⁶ Sayn- Wittgenstein kararı hakkında detaylı değerlendirme için bkz. Pürselim Arning, *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*, 157-158; Ní Shúilleabháin, “Non- Recognition”, 21.

⁴⁷ Bogendorff von Wolffersdorff, C- 438/14, 02.06.2016, Erişim Tarihi: Eylül 25, 2025, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=179469&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=31110063>.

kili makamlarının, ilgilinin adını başka bir üye devlette yasal olarak belirlenmiş ve kaydedilmiş şekliyle tanımayı reddetmesini haklı gösterecek önemde değildir. Daha sonra mahkeme, ilgilinin iradesine verilmesi gereken önem üzerine yoğunlaşmıştır. Mahkemeye göre, aile yapısında herhangi bir değişiklik olmaksızın tamamen gönüllü olarak yapılan ad değişikliği, tek başına tanımayı reddetmek için meşru bir neden oluşturmamaktadır. Burada mahkeme, Avrupa’da şirketlerin tanınması yükümlülüğünün temel taşı olan *Centros* kararına (C-212/97) atıfta bulunarak şirketlerin tanınmasıyla bir paralellik kurmaktadır.⁴⁸ Ancak, şirketlerin serbest dolaşımıyla ilgili içtihatlarla atıfta bulunarak ve ilgili kişinin sorumsuz davranarak durumu kendi yarattığını dikkate almayarak, ABAD’ın aşırı bir liberalizm sergilediği gerekçesiyle eleştirilere maruz kalmıştır.⁴⁹ Nitekim bu kararda, ilgili kişi, pasaportta yer alan isimde sahte soyluluk ünvanlarının kullanılmasını yasaklayan İngiliz hukuk sistemini kendi lehine kullanmış ve İngilizcede ünvan sayılmayan ancak Almandada soyluluk ünvanı olan ögeleri seçmiştir. Bu dilsel çeşitliliğin kullanımı ve esnekliği nedeniyle İngiliz hukukunun seçilmesi, bir hakkın kötüye kullanımı olarak değerlendirilmelidir.⁵⁰

5. Freitag Kararı⁵¹

Freitag kararında⁵² çifte vatandaşlık durumu söz konusudur. Doğum adı Pavel olan davacı, 1986’da Romanya’da doğmuştur. Annesi, Bay Pavel’den boşandıktan sonra Alman vatandaşı Bay Freitag ile evlenmiş ve 1972’de davacı, Bay Freitag tarafından evlat edinilmiştir. Davacı adını Freitag olarak değiştirmiş, Alman vatandaşlığını kazanmış ve Almanya’da ikamet etmeye başlamıştır. Aynı zamanda davacının Romanya vatandaşlığı da devam etmektedir. Ergin olduktan sonra davacı doğum adını geri almak istemiştir. 2013’te Almanya’da ikamet etmekteyken, ilçe konseyi tarafından verilen bir Romanya kararıyla bu izni almış, ardından, Almanya’daki nüfus kayıtlarında adının değiştirilmesini talep etmiştir. Konuya bakan Alman mahkemesi durumu ABAD’a intikal ettirmiştir. Bu durum, EGBGB’nin m. 48 hükmünün⁵³ Birlik hukukuna uygunluğunun incelenmesini

⁴⁸ Bogendorff von Wolffersdorff kararı paragraf 57.

⁴⁹ Jault-Seseke et Pataut, “Le Citoyen Européen et son nom”, 374-375.

⁵⁰ Jault-Seseke et Pataut, “Le Citoyen Européen et son nom”, 374.

⁵¹ *Mirin* kararı “Şahsî Statünün Devamlılığı” başlığı altında ele alındığından tekrara kaçmamak maksadıyla özel olarak incelenmemiştir.

⁵² Freitag, C-541/15, 08.06.2017, Erişim Tarihi: Temmuz 7, 2025, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=191310&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=31191159>.

⁵³ Bu hükme göre bir ad başka bir üye devlette alışılmış ikamet sırasında edinilmişse (*sejour habituelle*, ifadesi mutad meskenden farklıdır) ve Alman hukukunun temel ilkelerine açıkça aykırı değilse bu adın kullanılmasına izin verilir. Bu nedenle, adın tanınması, durumla belirgin bir bağlantısı olan bir devlette alınmış olmasına bağlıdır. Böylece, Alman yasa koyucusu ad konusunda yasal turizmi (*Namentourismus*) önlenmeyi amaçlamaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Jault-Seseke et Pataut, “Le Citoyen Européen et son nom”, 372.

gerektirmiştir. Gerçekten de adın tanınması 48. maddeden ötürü mümkün değildir; çünkü, Bay Freitag, Romanya'daki prosedür sırasında Romanya'da alışılmış ikametgahı haiz değildir. ABAD, Pavel adının tanınmasının reddedilmesinin serbest dolaşım hakkına bir engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Zira adın dolaşımının sağlanması kişinin serbest dolaşımını sağlamaktadır.

Önem taşıyan husus, ABAD'ın bu kararında adın alındığı ülke ile somut olay arasındaki ilişkiye değinmiş olmasıdır. Burada dikkate alınması gereken husus birden fazla üye devletin vatandaşı olan kişiler için *lex forin*in vatandaşlığına öncelik tanınıp tanınmayacağıdır (*Le Principe de primauté de la nationalité du for*).⁵⁴ Kararda ilgili kişi Romanya'ya yerleşmeden orada ad değişikliği gerçekleştirmiştir. Romanya ile bağlantılar tamamen yok sayılamaz, uzaktan bakıldığında, ilgili kişi hem Romanya hem Almanya vatandaşıdır. Romanya makamlarının yetkisi bu durumda meşrudur. Böyle bir çözüm, EGBGB'nin m. 48 hükmü ile çelişmektedir; zira bu madde, soyadının yalnızca kişinin sürekli ikamet ettiği devlette elde edilmesi hâlinde tanınmasını öngörmektedir. Oysa ABAD, vatandaşlığın da yeterli bir bağ oluşturduğu ve Alman yasasının fazla kısıtlayıcı olduğuna kanaat getirmiştir.

Sonuç olarak adın tanınması ve ada uygulanacak hukuk üye devletler arasında sıklıkla tartışma konusu olmuştur. Özellikle de somut olay ile ad değişikliğinin gerçekleştiği ülke arasında bir irtibatın bulunup bulunmadığı adın tanınması hususunda sıklıkla gündeme gelmiştir. Yine ada uygulanacak hukuk veya çifte vatandaşlık durumunda ada hangi hukukun uygulanacağı da kararlarda tartışılmıştır. Belçika bu kararlar üzerine 2017'de ada ilişkin bazı milletlerarası özel hukuk kurallarını revize etmiştir. Adın belirlenmesi ve adın değiştirilmesi başlıklarında bu hükümler detaylıca ele alınmıştır.

B. ADIN BELİRLENMESİ

Torba yasa, Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun 37. ve 39. maddelerinde değişiklik yapmaktadır. Buna karşılık, ad değişikliğine ilişkin düzenleme olan m. 38 değiştirilmemiştir. Torba yasa, birden fazla uyruğa sahip kişilerin adlarının belirlenmesinde hangi vatandaşlığın geçerli olacağını açıkça seçebilmelerini sağlamak için Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nda değişiklik yapmıştır. Şahsî statüye ilişkin konularda bireylerin giderek artan bir özerklik isteği söz konusudur. Belçika yasa koyucusu bu irade muhtariyetine⁵⁵ adla sınırlı olarak müsaade etmiştir. Bu irade muhtariyeti, serbest dolaşımı garanti altına almak ve tâbiyete dayalı ayrımcılığı önlemek amacıyla ABAD içtihatları sayesinde mümkün olmuştur. Bir diğer ifadeyle, irade

⁵⁴ Freitag kararının kazuistik bir karar olduğu hakkında bkz. Jault-Seseke et Pataut, "Le Citoyen Européen et son nom", 376.

⁵⁵ İrade muhtariyetinin sözleşmeler alanında genel kabul gören bir ilke olduğu hakkında bkz. Peter Hay, Patrick J. Borchers and Richard D. Freer, *Conflict of Laws*, (United States of America: Foundation Press, 2021), 546-547.

muhtariyetine tanınan alan yalnızca artık babanın soyadını zorunlu kılmayan maddî hukukta değil, aynı zamanda farklı vatandaşlıkların hukukları arasında seçim yapılmasına imkân tanıyan milletlerarası özel hukukta da kendini göstermiştir.⁵⁶

Adın belirlenmesi ve değiştirilmesi CODIP'te farklı bağlama konuları olarak ele alınmış olup, bu bağlama konularının nasıl vasıflandırılacağına ilişkin karışıklık bulunmaktadır.⁵⁷ Adın belirlenmesine ilişkin olan m. 37 § 1 hükmüne göre, bir kişinin adının ve soyadının belirlenmesi, o kişinin vatandaşı olduğu ülkenin yasalarına tabidir. Vatandaşlığının değişmesinin bir kişinin adı ve soyadı üzerindeki etkisi, yeni millî hukukuna tabidir. Aynı maddenin §2 hükmüne göre, kişi iki veya daha fazla vatandaşlığa sahipse, bu vatandaşlıklardan kendisi tarafından seçilene dikkate alınır. Bu seçim, kişinin adının veya soyadının ilk kez Belçika makamına sunulduğu anda, tarihli ve imzalı yazılı bir belgeyle açık bir şekilde yapılır. Anlaşmazlık veya seçim yapılmaması durumunda, CODIP m. 3 uygulanır. Belirtmek gerekir ki, CODIP m. 3 § 2 hükmünce “Bu kanunda, iki veya daha fazla vatandaşlığa sahip bir gerçek kişinin vatandaşlığına yapılan her atfı:

1° Kişinin vatandaşlıkları arasında Belçika vatandaşlığı bulunuyorsa, Belçika vatandaşlığını;

2° Diğer durumlarda ise, tüm koşullar dikkate alındığında özellikle de mutad mesken göz önünde bulundurularak bu kişiyle en sıkı bağa sahip olan devletin vatandaşlığını ifade eder.”

Birden fazla üye devletin vatandaşı olan kişiler için *lex forin*in vatandaşlığına öncelik tanınması ilkesi adla sınırlı olarak yerini irade muhtariyetine bırakmıştır. Hem de bu durum sadece Birlik vatandaşlığıyla sınırlandırılmamış olup, AB üyesi olmayan bir devletin vatandaşlığını haiz bir kişi bu ülke hukukuna tabi olmayı tercih edebilecektir.⁵⁸

C. ADIN DEĞİŞTİRİLMESİ

Adın belirlenmesinde millî hukuklardan birini seçebilmeye ilişkin irade muhtariyeti adın değiştirilmesi hususunda tanınmamıştır. Adın değiştirilmesine ilişkin CODIP m. 38 hükmü 2017'deki torba yasa değişikliğinden etkilenmemiştir. Söz konusu hükme göre, bir kişinin adının veya soyadının, kendi rızasıyla veya kanun gereği değiştirilmesi, değişiklik anında kişinin tâbiyetinde bulunduğu ülkenin hukukuna tabidir. Eğer eşlerden birinin millî hukuku evlilik sırasında bir ad seçilmesine izin veriyorsa, nüfus memuru talep üzerine bu adı evlilik cüzdanına kaydeder. Belçika doktrininde m. 37'deki hukuk seçimi imkanının m. 38'de de sunulması gerektiği düşünülmektedir.⁵⁹

⁵⁶ Carlier, “Mon Nom, Mon Choix”, 497.

⁵⁷ Belçika Mahkeme Kararları başlığı altında bu tartışmaya yer verilmiştir.

⁵⁸ Carlier, “Le Nom”, 95.

⁵⁹ Ernoux, “Dix Questions”, 232. Carlier, “Mon Nom, Mon Choix”, 504-505.

Belçika vatandaşlığının kazanılması kapsamında, Belçika Vatandaşlık Kanunu'nun (11bis) 15 (nüfus memuru önünde beyan) ve 21. (vatandaşlığa kabul) maddelerinde belirtilen, isteğe bağlı olarak adın veya soyadının değiştirilmesi, Belçika hukukuna tabidir. Bir diğer ifadeyle henüz Belçika vatandaşlığı bulunmayan ancak Belçika vatandaşlığını kazanma başvurusunda bulunmuş olan bir kişinin ad değişikliği için Belçika hukuku uygulanmalıdır.⁶⁰ Vatandaşlık Kanunu'nun bu iki hükmü, ilgili yabancının adı veya soyadı bulunmadığı durumlarda, nüfus memurunun ebeveynlere ad veya soyadı değişikliği prosedürünü başlatmayı teklif etmesini öngörmektedir. Torba yasadan sonra yapılan yeni bir Vatandaşlık Kanunu değişikliği, Kanun'un yeni 11bis maddesi uyarınca yapılan vatandaşlık başvurularını da kapsama eklemiştir. Dolayısıyla Belçika vatandaşlığı almak isteyen kişiler Belçika'ya bağlılığını Belçika adı alarak gerçekleştirmek istediklerinde CODIP m. 36 gereğince Belçika mahkemelerinin milletlerarası yetkisi bulunduğu Belçika hukukuna tabi olmaları esastır. Aslında bu, değişiklik anında geçerli olan millî hukuku esas alan bağlama kuralına getirilen bir istisnadır.⁶¹

D. BELÇIKA MAHKEME KARARLARI

1. Anayasa Mahkemesi Kararı

Belçika Anayasa Mahkemesinin 25 Şubat 2021'de vermiş olduğu bir karara göre Mahkeme, adın belirlenmesinde, mültecilere otomatik olarak mutad meskenlerinin bulunduğu ülkenin hukukunun uygulanmasının ayrımcı olmadığına hükmetmiştir.⁶²

Bu kararda, Somali uyruklu başvuru sahipleri, Belçika'da birlikte yaşadıkları yedi çocuğun ebeveynleridir. Somali yasalarına göre, Somali'de doğan ilk beş çocuğa, babalarının ve dedelerinin ön adlarından oluşan bir soyadı verilmiştir. Buna karşılık, Belçika'da doğan ve mülteci statüsü tanınan son iki çocuğa, ikamet ettikleri ülke olan Belçika yasalarına göre bir soyadı verilmiştir. Sonuç olarak, aynı ebeveynlerden doğan çocuklar farklı soyadlarını haizdir. Bu durum, CODIP'in m. 3 §3 hükmünün uygulanmasından kaynaklanmaktadır.⁶³ Böylece, Belçika'da mülteci statüsüne sahip yabancılar, başka bir ülkenin, örneğin vatandaşı oldukları ülkenin hukukunu seçme olanağı olmaksızın, otomatik olarak mutad meskenleri

⁶⁰ Carlier, "Mon Nom, Mon Choix", 505.

⁶¹ Carlier, "Mon Nom, Mon Choix", 505.

⁶² Karar hakkında detaylı değerlendirme için bkz. Alix Ernoux et Patrick Wautelet, *Code de Droit International Privé: 20 Ans de Pratique Judiciaire*, (Liège: CUP, 2025), 117-119; Delphine Thienpont, "Détermination et Changement de Nom du Réfugié: Un Droit International Privé Validé par la Cour Constitutionnelle mais Néanmoins Perfectible", *Revue Trimestrielle de Droit Familial* 1, S. 1 (2023): 33 vd. Karar metni için, Erişim Tarihi: Ağustos 4, 2025, www.stradalex.com.

⁶³ Söz konusu hükme göre, bu kanunda Belçika'yı bağlayan yasa ve uluslararası anlaşmalar uyarınca vatansız veya mülteci statüsüne sahip bir gerçek kişinin tâbiyetine yapılan her atıf mutad meskenine yapılmış bir atıf olarak değerlendirilir.

hukukuna, dolayısıyla somut olayda Belçika hukukuna tabi olurlar. İlk olarak, Mahkeme, diğer kişi kategorileri için hukuk seçimi söz konusuysen, mültecilere mutad mesken hukukunun otomatik olarak uygulanması konusunu değerlendirmiştir. Nitekim, CODIP'in m. 37 hükmü ile yasama organı, birkaç millî hukuk arasından seçim yapma imkânını getirmiştir. İkinci olarak, Mahkeme, aynı kardeşler arasında çocukların doğum yerlerine göre uygulanan farklı muamelenin uygunluğunu değerlendirmiştir. İlk doğanlara millî hukuk, sonradan doğanlara ise mutad mesken hukuku uygulanmıştır.

Mahkeme, ilk olarak eşitlik ve ayrımcılık yapmama ilkesi açısından, ardından özel ve aile hayatına saygı hakkı açısından durumu ele almıştır. Mahkeme, objektif bir kritere dayandığı ve makul bir şekilde gerekçelendirildiği sürece, her türlü farklı muamelenin kendi başına ayrımcı olmadığı hususunu hatırlatmıştır. Mahkeme, milletlerarası özel hukukta aynı konuya (adın belirlenmesi) farklı bağlama noktalarının uygulanmasının, bir diğer ifadeyle mültecinin millî hukukunun yerine mutad meskeninin bulunduğu yerin hukukunun uygulanmasının uluslararası bir taahhüt ve mültecinin genellikle menşe devletiyle bağlarını kaybetmiş olduğu düşüncesine dayandığı için ayrımcı olmadığına karar vermiştir.

Mahkeme, özel ve aile hayatına saygı hakkı konusunda ise, aile içinde farklı adların verilmesi uygulamasının, en küçük çocuğun yabancı olma durumu ve dolayısıyla milletlerarası özel hukukun uygulanmasıyla gerekçelendirilebileceğini belirtmiştir. Sonuç olarak, Mahkeme, CODIP'in m. 3 §3 hükmü ile tamamlanan 37. maddesinin Belçika Anayasası'na uygun olduğu sonucuna varmıştır.

Söz konusu karar Belçika doktrininde çeşitli eleştirilere konu olmuştur. Belçika, kişilere adın belirlenmesi hususunda millî hukukları arasında seçim imkânı tanıyarak, Avrupa içtihat hukukunun kapsamını AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşlarını da kapsayacak şekilde genişletmiştir. Yasa koyucu, ad konusunda mümkün olduğunca çok sayıda kişinin hukuk seçimi hakkından yararlanmasını sağlamaya karar vermiştir. Bu durumda, mültecilerin menşe devletleriyle bağlarını kaybettikleri varsayımı nedeniyle neden sınırlandırıldıklarının anlaşılması zordur⁶⁴ Nitekim, diğer kategorilerdeki kişiler için, tâbiyet hukukunun seçimi, bu devletle yakınlık şartına tabi değildir.⁶⁵

2. Gand Mahkemesi

Gand Mahkemesinin 23 Ocak 2014'te vermiş olduğu bir karara göre⁶⁶, Belçika makamlarına ad belirleme konusunda verilen yetki, doğum belgesinde verilen adın düzeltilmesini de kapsar. Dolayısıyla, Belçika hâkimi, yabancı uyruklu bir kişinin Belçika nüfus kayıt belgesinin düzeltilmesi davasını da yargılama yetkisi-

⁶⁴ Ernoux et Wautelet, 20 Ans, 72, dipnot 12.

⁶⁵ Ernoux et Wautelet, 20 Ans, 72, dipnot 12.

⁶⁶ Karar, Ernoux et Wautelet, 20 Ans, 73-74'ten *naklen* alınmıştır.

ne sahiptir. Doğum belgesinin düzeltilmesi, nüfus memurunun yabancı hukukun uygulanmasında yaptığı bir hatadan kaynaklanıyorsa, hâkim, CODIP m.37 hükümü uyarınca adı belirler.

Bu davada, davacılar, Rus uyruklu bir kız çocuğunun ebeveynleri olarak, kızlarının adının, nüfus memuru tarafından belirlenip doğum belgesine kaydedilen şekliyle düzeltilmesini talep etmişlerdir. Nitekim, soyadının belirlenmesi Rus hukukuna uygun olarak yapılmamıştır. Rus hukuku, soyadının ilgili kişinin cinsiyetine göre farklı şekilde oluşturulmasını öngörmektedir. Kadınlar için Rus hukuku, soyadına sonuna “a” harfinin eklenmesini zorunlu kılmaktadır; ancak, nüfus memuru çocuğun soyadını belirlerken bu kurala uymamıştır. İlk olarak, Mahkeme çocuğun doğum belgesinin düzeltilmesine ilişkin davada ebeveynlerin ilgili taraf niteliğine sahip oldukları ve bu tür bir talepte bulunma hakkına sahip oldukları sonucuna varmıştır. Mahkeme, doktrine atıfta bulunarak, bu yetki kuralının, Belçika nüfus kayıtlarında zaten kayıtlı olan bir yabancıнын adının düzeltilmesi talebinin de mahkemelere sunulmasına olanak tanıdığını değerlendirmiştir. Çocuk Rus vatandaşı olduğundan, davacıların kızlarının soyadını doğru bir şekilde belirlemek için mahkeme Rus hukukunu uygulamak zorundadır. Sonuç olarak, çocuk (ebeveynlerin tercihiye uygun olarak) babanın soyadını taşımalı ve soyadına sonuna “a” harfi eklenerek dişil hale getirilmelidir. Ayrıca, mahkeme iki ek açıklama daha yapmaktadır. İlk olarak, çocuğun Belçika vatandaşlığı edinme sürecinin devam ediyor olması, Rus hukukunun uygulanmasına engel teşkil etmemektedir. Bu durum, CODIP m. 37 §1(2) hükmünde belirtilen, vatandaşlığın değişmesinin bir kişinin adı ve soyadı üzerindeki etkisi, yeni vatandaşlık ülkesinin yasalarına tabidir.

Bir diğer ifadeyle bu davadaki durum, ad değişikliğinin yeni bir vatandaşlığın kazanılmasının doğrudan sonucu olduğu durumdan farklıdır. Ayrıca çocuğun adının kimliğiyle uyumlu olması ve ailesiyle bağlantısını kurması için düzeltme yapılması çocuğun yararına olacaktır. Sonuç olarak düzeltilen isim, Rus hukukuna uygun olarak Rusya’da kendisine verilen adla aynıdır.

3. Flandre Occidentale Aile Mahkemesi (Division de Bruges)

Flandre Aile Mahkemesinin 21 Ocak 2022’de vermiş olduğu bir karara göre bir evliliğin tanınması, babalık bağının kurulmasına yol açtığında, mahkeme çocuğun adının yeniden belirlenmesini CODIP 37. maddesine uygun olarak gerçekleştirebilir.⁶⁷

Ad, soybağı ile yakın ilişkilidir. Bir soybağı doğumdan sonra kurulduğunda, bunun ad üzerindeki etkisi iyi değerlendirilmelidir. Bu alan ayrıca, CODIP m. 37. ve 38. hükümlerinin uygulama alanlarını da sorgulatmaktadır. Söz konusu davada, çocuğun annesi Irak vatandaşı olup önce Belçika’ya yerleşmiş ve burada

⁶⁷ Karar, Ernoux et Wautelet, 20 Ans, 77-78'den naklen alınmıştır.

mülteci statüsü almıştır. Çocuk Belçika'da doğduğunda ve CODIP m. 3 §3 hükmü uyarınca, mülteciler için vatandaşlığa yapılan atfın mutad meskene çevrilmesi nedeniyle Belçika hukuku uygulanmış ve çocuğa yalnızca annesinin soyadı verilmiştir. Daha sonra, çocuğun babası da Belçika'ya gelmiş ve Irak'ta yapılan evliliğinin Belçika'da tanınmasını talep etmiştir. Doğumdan önce gerçekleşmiş olan evliliğin tanınmasının ardından, CODIP m. 62 uyarınca⁶⁸ soybağına uygulanacak hukuk olan Irak hukukuna göre annenin eşinin babalığı kabul edilmiştir. Bu durumda, çocuğa CODIP m. 37 uyarınca yeni bir soyadı verilmiştir. Bu hükmü, mülteciler için CODIP m. 3 §3 hükmü ile tamamlanmış olup, adın belirlenmesinde Belçika hukukunun uygulanacağını öngörmektedir. Oysa Belçika maddî hukukunda, anne ve babaya ilişkin soybağları eş zamanlı olarak kurulduğunda, Medeni Kanun m. 335/1 gereğince, ebeveynlere soyadları arasından seçim yapma imkânı tanımaktadır. Sonuç olarak, ebeveynler çocuğa babanın soyadını verme yönünde karar vermiştir. Öte yandan, Mahkeme, babalığın tanınması ve babalığın reddi davası söz konusu olduğunda, çocuğun ad değişikliğinin CODIP m.38 uyarınca gerçekleştirileceğine hükmetmiştir.

4. Brüksel Hukuk Mahkemesi

Brüksel Hukuk Mahkemesinin 22 Eylül 2014'te vermiş olduğu bir karara göre⁶⁹, doğum sırasında sahte kimlik kullanan annenin bilgilerinin düzeltilmesi talebine istinaden bir çocuğun adının düzeltilmesi, adın belirlenmesini düzenleyen CODIP m.37 hükmüne tabidir.

Söz konusu davada, çocuğun annesi, o sırada düzensiz ikamet durumundayken çocuğun doğumunu, iltica sürecinde de kullanmış olduğu sahte kimliği kullanarak bildirmiştir. Daha sonra, çocuğun annesi, kendi kimlik bilgileri ile çocuğun doğum belgesinde yer alan kimlik bilgilerinin düzeltilmesi talebinde bulunmuştur. Çocuğun bu sahte beyanlarla ilgisi ve kusuru bulunmadığı ve aile hayatına saygı hakkı dikkate alındığında, doğum belgesinin gerçeğe uygun hâle getirilmesi elzemdir. Bu sebeple bu davada mahkeme, CODIP m. 37 uyarınca Moğol hukukunu uygulamıştır, dolayısıyla annenin gerçek kimliğini dikkate alarak adın belirlenmesini gerçekleştirmiştir.

Aynı gerekçe, ebeveynler tarafından beyan edilen sahte kimliğin başka bir çiftin gerçek kimliğine karşılık geldiği durumlarda da uygulanır. Somut olayda, Belçika'da yasal oturma izni olmayan biyolojik ebeveynler, çocuğun doğumunu bildirirken çevrelerindeki başka bir çiftin kimliğini kullanmışlardır. Sonuç olarak, nüfus memuru doğum belgesine bu çiftin soyadını kaydetmiştir. Buna rağmen, çocuk her zaman biyolojik ebeveynleri tarafından koruyucu aile olarak büyütül-

⁶⁸ Bu hükme göre, bir kişiyle soybağı ilişkisinin kurulması veya reddedilmesi, çocuğun doğumu anında ya da bu ilişki bir irade beyanına dayanıyorsa, bu beyanın yapıldığı anda kişinin vatandaşı olduğu devletin hukukuna tabidir.

⁶⁹ Karar, *Ernoux et Wautelet*, 20 *Ans*, 76-77'den *naklen* alınmıştır.

müştür. Yaklaşık on sekiz yıl sonra, biyolojik ebeveynler gerçekleri düzeltmek ve kendi bilgilerini doğum belgesine yansıtmak istemişlerdir. Hâkim CODIP m. 37'yi dikkate alarak adın belirlenmesi hükümlerini uygulamıştır.

E. DEĞERLENDİRME

Anılan kararlar CODIP m. 37 hükmüne başvuruyu açıkça gerekçelendirmektedir. Oysa bu hüküm, soybağının ilk kurulması sırasında adın belirlenmesini düzenlerken, 38. madde ise ad değişikliği taleplerini doğrudan düzenlemektedir. Bu hükümler arasındaki sınırın çizilmesi güç olabilmektedir. Kimliğin düzeltilmesi söz konusu olduğunda, 37. maddenin uygulanmasının, ismin başlangıçta hatalı bir gerçek temelinde verildiği ve dolayısıyla bunun 38. madde anlamında bir ad değişikliği değil, çocuğun her zaman sahip olduğu gerçek aile kimliğini yansıtmak için gerekli bir düzeltme olduğu fikrine dayandığı görülmektedir. Ancak, ikinci kararda, CODIP 37. maddesinin uygulanmasıyla ilgili bazı sorular ortaya çıkmaktadır. Sahte kimlik yalnızca hayali veya hatalı bir ada ilişkinse ve gerçek kişilere atıfta bulunmuyorsa, adın düzeltilmesi daha kolay bir şekilde hatalı maddi bir bilginin basit bir düzeltilmesi olarak değerlendirilebilir. Öte yandan ikinci örnek olayda olduğu gibi beyan edilen kimlik mevcut kişilere aitse durum hukuken daha hassastır. Gerçekte, bu durumda yalnızca ad veya ön adlar hatalı değildir; tüm soy bağı ve bununla bağlantılı tüm hukukî sonuçlar yanlışlıkla başka ve tamamen tanımlanabilir bir çifte atfedilmiştir.

CODIP m. 37 ve m. 38'deki bağlama konularının vasıflandırılması Belçika mahkeme kararlarında sıklıkla tartışılmış ve bu iki maddenin net bir sınırı çizilememiştir. Ayrıca sadece adın belirlenmesinde tanınan millî hukuklardan birinin seçilmesi yönündeki irade muhtariyetinin m. 38'de bahsedilmemiş olması *de lege ferenda* açısından yetersiz görülmüştür.⁷⁰ Birkaç millî hukuk veya mutad mesken hukuku arasında bir seçim hakkı sunmak suretiyle irade muhtariyetinin gerçek anlamda getirilmesi daha isabetli bir değişiklik olabileceksen Belçika yasa koyucusu bunu parçalı bir hâlde sağlamıştır. Bu yaklaşım, milletlerarası özel hukukun genel tutarlılığına zarar vermekte ve uygulayıcıların işini zorlaştırmaktadır.⁷¹

III. TÜRK HUKUKUNA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER⁷²

A. ADA UYGULANACAK HUKUKA İLİŞKİN BİR KURALIN BULUNMAMASI

Türk Milletlerarası Özel Hukukunda ada ilişkin belirli bir kanunlar ihtilâfi kuralının bulunmaması kişilik hakkı olarak kabul edilen ada hak ettiği önemin

⁷⁰ Carlier, "Mon Nom, Mon Choix", 514.

⁷¹ Carlier, "Mon Nom, Mon Choix", 514.

⁷² Türk hukukunda ada uygulanacak hukukun hukukî ilişkilere göre ayrı ayrı belirlenmesi çalışmamız kapsamında ele alınmamış olup yalnızca nihai değerlendirmelere yer verilmiştir. Konuyla alakalı monografik çalışma için bkz. Pürselim Arning, *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*, 140 vd.

atfedilmediği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yabancılik unsuru ihtiva eden gerçek kişilerin adına ilişkin bir talep ya da uyumsuzlukta adın kazanılmasına ve kaybına neden olan her hukukî ilişki ayrı ayrı değerlendirilerek ada uygulanacak hukuk tespit edilmektedir.⁷³ Her ne kadar Medeni Kanunumuzda adın düzenlenmesi çeşitli hukukî ilişkilerin hüküm ve sonuçları kapsamında düzenlenmiş olsa da milletlerarası özel hukukta ada uygulanacak yeknesak bir kurala ihtiyaç vardır. Nitekim mehz İsviçre Medeni kanununda da ada ilişkin düzenlemeler belli hukukî ilişkilerin hüküm ve sonuçları kapsamında olsa da İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nda ada uygulanacak hukuk bağımsız olarak düzenlenmiştir.

B. MÖHUK m. 4/1-a ve m. 4/1-b HÜKÜMLERİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

MÖHUK m. 4/1-b hükmü gereğince aynı zamanda Türk vatandaşlığını haiz birden çok vatandaşlığa sahip kişiler hakkında bu hukuklar arasında bir seçim hakkı tanınmasıdır.⁷⁴ Dava konusu ve bu kişinin seçtiği vatandaşlık arasında yakın bağlantı aranması kanuna karşı hilenin önüne geçebilecektir. Zira Medeni Kanun'un m. 5 hükmü gereğince genel nitelikli hükümler tüm özel hukuk ilişkilerine uygun düştüğü ölçüde tatbik edilmelidir. Yine Medeni Kanun'un m. 2 hükmü hakkın kötüye kullanılmasını yasaklamıştır ve bu hüküm m. 5 göndermesiyle MÖHUK açısından da tatbik edilmelidir.

MÖHUK m. 4/1-a'nın sadece mültecileri ve vatansızları kapsamına almış olması, Türkiye'de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriye vatandaşlarının durumunu tartışmalı hâle getirmektedir.⁷⁵ Dolayısıyla genel olarak bu kişileri de kapsayacak ya da açıkça hariç bırakacak şekilde tartışmaya yer vermeyecek bir hüküm kaleme alınmalıdır. Gerçekten de bu kişiler karışıklığın başladığı 2011'den beri Türkiye'de çeşitli hukukî ilişkiler kurmuşlardır. Bu kişilerin gerek bir Türk vatandaşıyla gerek bir Suriye vatandaşıyla evliliğinden doğan çocukların adına mutad mesken hukuku olarak Türk hukukunun mu yoksa şahsî statüleri olan Suriye hukukunun mu uygulanacağı milletlerarası özel hukukumuz kapsamında netliğe kavuşturulmalıdır.

⁷³ Konu hakkında kapsamlı bilgi için bkz. Pürselim Arning, *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*, 196 vd.

⁷⁴ Olumlu vatandaşlık ihtilâfları hakkında detaylı bilgi için bkz. Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, "Kanunlar İhtilâfı Hukukunda Olumlu Vatandaşlık İhtilâflarının Çözümü ve MÖHUK m. 4(1)(b) ve (c) Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19, S. 1 (2015): 111-150.

⁷⁵ Mülteci kavramının geniş yorumlanması ve Türkiye'de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyeli vatandaşların da MÖHUK m. 4/1-a kapsamına alınması hakkında bkz. Özel, Erkan, Pürselim ve Karaca, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 101-102; Cemal Şanlı, Emre Esen ve İnci Ataman-Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk* (İstanbul: Beta, 2023), dn. 63. Aksi yönde görüş için bkz. Nuray Ekşi, *Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Miras Hukuku* (İstanbul: Beta, 2013), 37-38.

C. ŞAHSİ STATÜNÜN DEVAMLILIĞI VE ÖNERİLER

Şahsî statünün devamlılığına ilişkin olarak belirtmek gerekmektedir ki, Türk milletlerarası özel hukukunda tanıma, kural olarak sadece mahkeme ve hakem kararlarının tanınması olarak düzenlenmiş ve bu düzenlemede çoğunlukla tenfiz hükümlerine atıf yapılmıştır. Ad değişikliği resmî belge veya idarî makam kararlarıyla da yapılabilmektedir. Hem Belçika hem de Türk vatandaşlığını haiz ve Belçika’da ikamet etmekte olan bir kişiyi düşünecek olursak bu kişinin Belçika idarî makamlarınca değiştirmiş olduğu ad değişikliği Türkiye’de tanınmayacaktır. Dolayısıyla bu kişi Türkiye’de yeni bir dava açmak zorunda kalacaktır. Gerçekten de Belçika’da yaşayan ve Belçika vatandaşlığını haiz olan Türk vatandaşları adın düzeltilmesi istemli davalarını Türkiye’de tekrardan ikame etmişlerdir. Ancak uygulamada bu davada idare mahkemelerinin mi yoksa asliye hukuk mahkemelerinin mi görevli olduğu tartışılmış ve nihaî olarak uyuşmazlık mahkemesi tarafından asliye hukuk mahkemelerinin görevli olduğuna hükmedilmiştir.⁷⁶ Oysaki yabancı idarî makamların kararlarının Türkiye’de geçerliliğine ilişkin bir tanıma hükmünün bulunması hukukî anlamdaki bu uyuşmazlık mahkemesine kadar giden süreci rahatlıkla çözmeye yarayacak idi.

Doktrinde hüküm eksikliğini doldurmak amacıyla ada uygulanacak hukuka ilişkin sunulan öneri şu şekildedir⁷⁷:

“(i) Ada kişinin millî hukuku uygulanır. (ii) Eşlerin soyadına, müşterek millî hukukları, yoksa taraflardan birinin millî hukuku veya taraflardan birinin mutad meskeni Türkiye’de ise Türk hukuku uygulanır. (iii) Çocuğun soyadına, ana ve babanın müşterek millî hukuku, yoksa ana babadan birinin millî hukuku, tespit edilememesi halinde ana babadan birinin mutad meskeni Türkiye’de ise Türk hukuku uygulanır. (iv) Evlatlığın soyadı, millî hukukuna tâbidir. (v) Ad değiştirme davasında Türk hukuku uygulanır.”

Kanaatimizce kişinin adı kimliğinin en önemli unsuru olup adıyla ilgili hususlarda irade muhtariyetine yer verilmelidir. Bu yalnızca millî hukukları arasından bir seçim değil millî hukukları ve mutad mesken gibi bağlama noktaları arasından bir seçim olmalıdır. Nitekim “Avrupa Genelinde Tek Ad - Ada Uygulanacak Hukuka İlişkin Avrupa Tüzük Taslağı” da m. 5 hükmünde hukuk seçimine yer vermektedir.⁷⁸ Taslağın söz konusu 5. maddesine göre, bir kişi kendi adının

⁷⁶ T.C. Uyuşmazlık Mahkemesi, 19.06.2023, E. 2023/257, K. 2023/417, Erişim Tarihi: Eylül 20, 2025, <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr/Uploads/2023-257.pdf>.

⁷⁷ Pürselim Arning, *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*, 378.

⁷⁸ Working Group of the Federal Association of German Civil Status Registrars, “One Name Throughout Europe - Draft for a European Regulation on the Law Applicable to Names”, *Yearbook of Private International Law*, (V. 15), Andrea Bonomi and Gian Paolo Romano, editör, (Bâle: Selp, 2013-2014), 33-34. Alman Nüfus Kayıt Memurları Federal Birliği Çalışma Grubu şu kişilerden oluşmuştur:

Anatol Dutta (Regensburg Üniversitesi Profesörü), Rainer Frank (Freiburg Üniversitesi emekli Profesörü), Robert Freitag (Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Profesörü), Tobias Helms (Marburg

millî hukukuna tabi olmasını seçebilir. Birden fazla vatandaşlığı olan kişi, bu vatandaşlıklar arasında seçim yapma hakkına sahiptir. Kişi, uygulanacak hukuku seçme hakkını kullanmışsa, bu seçimin değiştirilmesi ancak haklı nedenlerin varlığı halinde mümkündür. Bunlar, 5. maddenin 2. fıkrasına göre, medenî durumun, mutad meskenin veya vatandaşlığın değişmesidir. Eşlerin ve kayıtlı partnerlerin ilişkilerinde kullanacakları adın seçimine ilişkin olarak, 5. maddenin 3. fıkrası özel bir kural içermektedir. Eşler ve kayıtlı partnerler, adlarını ortaklaşa olarak, ikisinden birinin mutad meskeninin veya tâbiyetinin bulunduğu ülkenin hukukuna tabi tutma imkânına sahip olacaktır. Bu şekilde, Avrupa Birliği vatandaşlarının, en azından belirli sınırlar içinde, adlarını düzenleyen hukuk sistemini seçebilmeleri halinde, kendi kaderini tayin etme ve kişilik haklarına saygı kavramları en iyi şekilde uygulanabilir. Böyle bir yaklaşım, Avrupa Birliği vatandaşlarının giderek artan hareketliliğini ve karşılaştıkları çok sayıda hukuk sistemini dikkate alacaktır. Bu gerekçeler kapsamında en azından millî hukuklar arasında bir seçim imkânı tanınması gerektiği kanaatindeyiz. Her ne kadar bu Tüzük taslağı AB üyesi devletler için hazırlanmış olsa da Türk kanun koyucusu ada ilişkin bir hüküm ihdas ettiğinde bu taslağı dikkate almalıdır. Zira ad sadece AB üyesi devletlerin serbest dolaşımıyla alakalı değil aynı zamanda kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Ayrıca Tüzük taslağı, otomatik tanımaya ilişkin hüküm de ihtiva etmektedir. Nitekim, kanunlar ihtilâfî kurallarının uyumlaştırılması tek başına, bir kişinin Avrupa Birliği genelinde aynı adı taşımasını garanti etmez. Gerçekten de yabancı hukukun uygulanması, yorumlama ve uyumlaştırma konusunda zorlu sorunları beraberinde getirir. Ayrıca, mutad mesken gibi ortak ve fiilî bir bağlama noktası kullanılması durumunda bile, farklı makamlar farklı hukukların uygulanabilirliğine karar verebilirler. Bu sebeple Tüzük taslağının 12. maddesi hükmü gereğince bir üye devletin nüfus kayıtlarında kayıtlı olan adın otomatik olarak diğer üye devletlerde tanınması öngörülmüştür.⁷⁹

SONUÇ

Kişilerin küreselleşme ve göç hareketleri sonucunda menşe ülkeleri dışında yaşamaları, bu kişilerin şahsî statülerine ilişkin olan adlarının yerleştikleri ülkede de geçerli olup olmayacağı hususunu gündeme getirmektedir. Şahsî statünün devamlılığı kişilerin lehinedir. Gerçekten de kişinin gittiği herhangi bir ülkede kimliğinin en önemli unsuru olan adını koruyabilmesi oldukça önemlidir. AB kapsamında kişilerin adına ilişkin çok sayıda ABAD içtihadı bulunmaktadır. Bu içtihatlar kişilerin üye devletlerde serbest dolaşım hakkı kapsamındadır. Türkiye

Üniversitesi Profesörü), Karl Krömer (Augsburg'da nüfus kayıt memuru, Alman Nüfus Kayıt Memurları Federal Birliği Uzmanlar Komitesi Başkanı) ve Walter Pintens (Leuven Üniversitesi emekli profesörü, Uluslararası Nüfus Kayıt Komisyonu Genel Sekreteri).

⁷⁹ Working Group of the Federal Association of German Civil Status Registrars, "One Name Throughout Europe - Draft for a European Regulation on the Law Applicable to Names", 34.

AB üyesi bir devlet olmasa dahi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kişinin kimliği korunmalıdır. Dolayısıyla AB hukukundaki bu gelişmeler Türk hukuku açısından da önem taşımaktadır.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın kişilerin serbest dolaşım hakkı kapsamında sıklıkla tartıştığı ad konusu Belçika'da yasal değişiklikleri tetiklemiştir. Bu kapsamda, 2017'de Belçika Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun ada ilişkin bazı hükümlerinde değişiklikler yapılmıştır. Değişiklikler sonucunda birden fazla üye devletin vatandaşı olan kişiler için *lex forin*in vatandaşlığına öncelik tanınması ilkesinden (*Le Principe de primauté de la nationalité du for*) adın belirlenmesi lehine feragat edilmiştir. Bir diğer ifadeyle Belçika vatandaşlığının yanında başka bir devletin vatandaşlığını haiz bir kişi adının belirlenmesine bu millî hukukunun uygulanmasını tercih edebilecektir. Bu ülke AB üyesi bir ülke olmak zorunda değildir. Ayrıca bu ülke ile kişi arasında yakınlık şartı da aranmamaktadır. Ancak söz konusu seçim adın değiştirilmesi için öngörülmemiştir. Belçika doktrini bu durumu eleştirmekte, irade muhtariyetinin gerçek anlamda tanınmasını ileri sürmektedir.

Türk milletlerarası özel hukukunda ada ilişkin yeknesak bir hüküm bulunmamaktadır. Adın belirlenmesine veya değiştirilmesine sebep olan her hukukî işlem veya ilişkiye uygulanacak hukuk ada da uygulanmaktadır. Dolayısıyla evlenme sonucunda kişinin adının değişmesi evlenmenin hüküm ve sonuçlarına uygulanacak hukuka tabidir. Kişinin şahsî statüsüne ilişkin olan adın, özel bir hükümde düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca ada ilişkin konularda kişiye irade muhtariyetinin tanınması kanaatindeyiz. Son olarak, İsviçre ve Belçika Milletlerarası Özel Hukuk Kanunlarında ada ilişkin yetki, uygulanacak hukuk ve tanıma hükümleri arka arkaya düzenlenmiştir. Dolayısıyla Türk hukukunda bir hüküm ihdas edilecekse yetki ve tanıma göz ardı edilmeden konu bir bütün olarak kaleme alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bayraktaroğlu Özçelik, Gülüm. “Kanunlar İhtilâfı Hukukunda Olumlu Vatandaşlık İhtilâflarının Çözümü ve MÖHUK m. 4(1)(b) ve (c) Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19, S. 1 (2015): 111-150.
- Bouyahia, Sabrine Maya. *La Proximité en Droit International Privé de la Famille*. Paris: L’Harmattan, 2015.
- Bucher, Andreas et Guillaume, Florence. *Commentaire romand Loi sur le droit international privé- Convention de Lugano*. Basel: Helbing Lichtenhahn, 2024.
- Bureau, Dominique et Muir Watt, Horatia. *Droit International Privé (Partie Spéciale)*. Paris: Thémis Droit Puf, 2017.
- Carlier, Jean-Yves. “Mon Nom, Mon Choix: Nouvelles Dispositions Relatives au Nom dans le Code Belge de Droit International Privé”, *Revue Trimestrielle de Droit Familial*, S. 3 (2018): 497-521.
- Carlier, Jean-Yves. “Le Nom en Droit International Privé”, *Actualités Européennes en Droit International Privé Familial*, Francq, Stéphanie et Sarolea, Sylvie, editör. Belgique: Anthemis, 2019.
- Den Haese, Sarah. *Crossing Borders: Proving Your Personal Status*. The Hague: Eleven, 2023.
- Dural, Mustafa ve Öğüz, Tufan. *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024.
- Dutoit, Bernard et Bonomi, Andrea, *Droit International Privé Suisse*. Bâle: Helbing Lichtenhahn, 2022.
- Ekşi, Nuray. *Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Miras Hukuku*. İstanbul: Beta, 2013.
- Ernoux, Alix et Wautelet, Patrick. *Code de Droit International Privé: 20 Ans de Pratique Judiciaire*. Liège: CUP, 2025.
- Ernoux, Alix. “Dix questions Pratiques Soulevées par la Réforme du Nom en Droit International Privé”, *Revue Générale de Droit Civil Belge*, 5, (2021): 230-242.
- González Beilfuss, Cristina. “Party Autonomy in International Family Law”, *Recueil des Cours*, Academié de Droit International de La Haye, editör. T. 408, The Hague: Martinus Nijhoff, 2020.
- Hammje, Petra. “La Reconnaissance Européenne de L’état des Personnes au Soutien du Changement de Prénom et de L’identité de Genre”, *Revue Critique de Droit International Privé*, Janvier-Mars (2025): 119-139.
- Hay, Peter, Borchers, Patrick J. and Freer, Richard D. *Conflict of Laws*. United States of America: Foundation Press, 2021.
- Jault-Seseke, Fabienne et Pataut, Etienne. “Le Citoyen Européen et son Nom”, *Europa als Rechts und Lebensraum (Liber Amicorum für Christian Kohler)*, Hess, Burkard, Jayme, Erik et Mansel, Heinz-Peter, editör. Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Gieseking, 2018.

- Meeusen, Johan. “Lessons Drawn From the Commission’s Parenthood Proposal for Further EU Initiative on Personal Identity and Status Continuity”, *Yearbook of Private International Law*, (V. 25), Bonomi, Andrea and Pretelli, Ilaria, editör. Lausanne: Ottoschmidt, 2025.
- Montini, Michel. “Le Droit du Nom entre Réformes Législatives et Évolution du Contexte Européen”, *Droit International Privé de la Famille*, Bonomi, Andrea et Schmid, Christina, editör. Bâle: Schulthess, 2013.
- Muir Watt, Horatia. “European Federalism and the ‘New Unilateralism’”, *Tulane Law Review*, 82, S. 5 (2008): 1983-1998.
- Nord, Nicolas. “The ICCS’s Contribution to the Portability of Names”, *Yearbook of Private International Law*, (V. 25), *Yearbook of Private International Law*, (V. 25), Bonomi, Andrea and Pretelli, Ilaria, editör. Lausanne: Ottoschmidt, 2025.
- Oğuzman, Kemal, Seliçi, Özer ve Oktay-Özdemir, Saibe. *Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022.
- Özel, Sibel, Erkan, Mustafa, Pürselim, Hatice Selin ve Karaca, Hüseyin Akif. *Milletlerarası Özel Hukuk*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024.
- Pfeiff, Silvia. “L’arrêt Grunkin-Paul, Confirmation de la Jurisprudence Garcia-Avello ou Nouvelle Étape vers une Reconnaissance Automatique du Statut Personnel?”, *Revue Générale de Droit Civil Belge*, S. 7 (2010): 318-329.
- Pürselim Arning, Hatice Selin. *Türk, Alman ve İsviçre Milletlerarası Özel Hukuklarında Ad*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.
- Pürselim, Hatice Selin. “Möhuk Kapsamında Ada Uygulanacak Hukuka Dair Kısa Bir Değerlendirme”, *Möhuk’ta Reform*. Özel, Sibel, Erkan, Mustafa ve Pürselim, Hatice Selin, editör. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023.
- Rossolillo, Giulia. “The Recognition of Names Between EU Law and Human Rights Law -Recent Developments”, *Yearbook of Private International Law*, (V. 25), Bonomi, Andrea and Pretelli, Ilaria, editör. Lausanne: Ottoschmidt, 2025.
- Sargın, Fügen ve Erten, Rifat. “MÖHUK Hükümleri Dairesinde Tanımanın Hukukî Niteliği, Usûlü ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar: “Yeni Bir Düzenleme Yapma Gereği””, *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 3, S. 2 (2014): 37-136.
- Scherer, Maxi. *Le Nom en Droit International Privé étude de Droit Comparé Français et Allemand*. Paris: L.G.D.J., 2004.
- Shúilleabháin, Máire Ní. “Crossborder (Non-) Recognition of Marriage and Registered Partnership: Free Movement and EU Private International Law”, *The Interaction Between Family Law, Succession Law and Private International Law*, Scherpe, Jens M. and Bargelli, Elena, editör. Cambridge: Intersentia, 2021.
- Şanlı, Cemal, Esen, Emre ve Ataman-Figanmeşe, İnci. *Milletlerarası Özel Hukuk*. İstanbul: Beta, 2023.
- Tarman, Zeynep Derya. “Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)’daki Boşluk: Ada Uygulanacak Hukuk”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 66, S. 2 (2017): 461-490.

- Tekinay, Selâhattin Sulhi. *Medenî Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992.
- Thienpont, Delphine. “Détermination et Changement de Nom du Réfugié: Un Droit International Privé Validé par la Cour Constitutionnelle mais Néanmoins Perfectible”, *Revue Trimestrielle de Droit Familial* 1, S. 1 (2023): 33-43.
- Watté, Nadine, Jafferli, Rafäel. *Règles Générales du Droit International Privé Belge et Européen*. Bruxelles: Larcier, 2019.
- Working Group of the Federal Association of German Civil Status Registrars, “One Name Throughout Europe - Draft for a European Regulation on the Law Applicable to Names”, *Yearbook of Private International Law*, (V. 15), Bonomi, Andrea and Romano, Gian Paolo, editör. Bâle: Selp, 2013-2014.
- Yılmaz, Süleyman, Yıldırım, Abdulkerim. *Medeni Hukuk-I*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.